

ढ्हापांयाम्ह गुरु सु ? व अमूल्यगु धन

भगवान बुद्धं सिगालपुत्रयात माँ-बौया सेवाया उपदेश .बिया बिज्याना च्वंगु

प्रकाशकः

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीघः नघल

धर्मकीर्ति प्रकाशन

(नेपाली भाषा)

१. बौद्ध दर्शन
२. पञ्चशील
३. शान्ति
४. नारी हृदय
५. पटाचार स्थविर चरित्र
६. बुद्ध शासनको इतिहास (भाग - १)
७. नेपाली ज्ञानमाला
८. बुद्ध र वहाँको विचार
९. बौद्ध ध्यान
१०. लक्ष्मी (प्र.सं.)
११. उखानको कथा संग्रह
१२. बौद्ध जगतमा स्वास्थ्य सेवा
१३. वेस्सन्तर जातक
१४. सतिपट्टान भावना
१५. बौद्ध विश्वास (भाग-१)
१६. बौद्ध विश्वास (भाग - २)
१७. बौद्ध दर्पण
१८. महासतिपट्टान विपस्सना अन्तर्मुखी ध्यान
१९. सप्त रत्न धन
२०. सफलताको कथा
२१. धर्म : एक चिन्तन
२२. मानव महामानव
२३. निरोगी
२४. जातक कथा
२५. प्रजा चक्षु
२६. तथागत हृदय
२७. सतिपट्टान विपस्सना
२८. बौद्ध प्रश्नोत्तर
२९. परित्राण (प्र.सं.)
३०. बुद्ध पुजा विधि र कक्षा संग्रह (प्र.सं.)
३१. मैले बुझेको बुद्ध धर्म
३२. बुद्धको जीवनी र दर्शन
३३. आमा बाटु र छोराछोरी
३४. स्नेही छोरी
३५. परित्तसुत (पाली भाषा)
३६. मति राम्रो भए गति राम्रो हुनेछ
३७. बुद्ध र बुद्ध पछि
३८. "बुद्ध र बुद्ध धर्मको संक्षिप्त परिचय" र बुद्धको जन्मभूति नेपालमा बुद्ध प्रति असहिष्णुता
३९. अ. धम्मवती
४०. बौद्ध ज्ञान
४१. संक्षिप्त बुद्ध जीवनी
४२. मिलिन्द प्रश्न (भाग - १)
४३. मिलिन्द प्रश्न (भाग- २)
४४. श्रमण नारद
४५. मानव स्वभाव
४६. महास्वप्न जातक
४७. बुद्ध पूजा विधि र कथा संग्रह (द्वि. सं.)
४८. बौद्ध ध्यान
४९. बौद्ध विश्वास (भाग - ३)
५०. बुद्धको अन्तिम यात्रा (प्रथम भाग)
५१. लक्ष्मी (द्वि.सं.)
५२. सम्यक शिक्षा
५३. परित्राण (द्वि. सं.)
५४. धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठीको २५ वर्ष
५५. बुद्ध पूजा विधि कथा संग्रह र परित्राण
५६. बुद्ध पुजा विधि र परित्राण
५७. बुद्ध पुजा विधि
५८. लक्ष्मी (तृ.सं.)
५९. बुद्धको शिक्षात्मक उपदेश
६०. शान्ति मार्ग
६१. पहिलो गुरुको हुनु ?
६२. क्षान्ति र मैत्री (प्र.सं.)
६३. दान पारमिता
६४. बुद्धको संस्कृति र महत्त्व
६५. बोध कथा र बौद्ध चरित्र
६६. मिलिन्द प्रश्न भाग - १ (तृ.सं.)
६७. संक्षिप्त बुद्ध वंश भाग-१ (द्वि.सं.)

Dharmakirti Publication

(English)

1. Buddhist Economic and the Modern World
2. Dharmakirti Vihar Today
3. Dharmakirti Vihar
4. "Dharmakirti in Nut Shell"
5. Dhamma and Dhammawati

ढ्हापांयाम्ह गुरु सु ?

व

अमूल्यगु धन

लेखकः

भिक्षु अश्वघोष

Dhamma.Digital

प्रकाशक :

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन मोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीघःनघ

प्रकाशकः

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

धर्मकीर्ति विहार

श्रीघः नःघल टोल, काठमाडौं, नेपाल ।

फोन नं. : २५९४६६

बुद्ध सम्बत् २५४६

नेपाल सम्बत् १९२२

बिक्रम सम्बत् २०५९

इस्वी सम्बत् २००२

प्रथम संस्करण : १५००

Dhamma.Digital

टाइप सेटिङ्ग :

भरतकृष्ण महर्जन

दिपेश संगत

मुद्रकः

नील सरस्वती छापाखाना

लाजिम्पाट, काठमाडौं

फोन नं. ४३३०५४

बा : रत्न महर्जन

जन्म : वि.सं. १९७० कार्तिक तृतीया

मृत्यु : वि.सं. २०५८ साल फाल्गुण २४ गते शुक्रवार

माँ : सन्तु महर्जन

जन्म : वि.सं. १९७० माघ श्रीपंचमी

मृत्यु : वि.सं. २०५० साल फाल्गुण २९ गते आईतवार

धर्मदान

थुगु “न्हापाँयाम्ह गुरु सु ?” व “अमूल्यगु धन” सफू न्हापाँ प्रकाशित ज्वीधुंकूगु निगू सफूत छगू याना: धर्मदानया लागि प्रकाशन जूगु सफू ख: । पूज्य अश्वघोष भन्तेनं च्वयाविज्या:गु न्हापाँयाम्ह गुरु सु ? धयागु सफूती मां बौया महत्व व गुण उल्लेख जुयाच्चंगु दु । थौकन्हे मांबौया गुण मसियावापिं वेहोशी व कर्तव्यहीनपिं मनूतय् लागि थुगु सफूतिं होश बिया: न्त्यलं चाय्कावीगु कुत: यानाच्चंगु दु । अथेहे अमूल्यगु धन धयागु सफूतं पूज्य अश्वघोष भन्ते नं हे च्वयाविज्या:गु सफू ख: । थुगु सफूती छम्ह भिंम्ह ज्ञानं जा:म्ह सक्कलिम्ह मनूयाके दय्मा:गु गुणत बारे उल्लेख जुयाच्चंगु दु । थौया समाजय् थुज्या:पिं सक्कलिपिं मनूत व मांबौया गुण स्यूपिं कर्तव्यपरायणपिं मनूत न्हावनाच्चंगु दु । गुकिंयाना: समाज देश व विश्वय् तकं अशान्ति थाय् कयाच्चंगु दु । उकें थज्या:गु ज्ञानं जा:गु सफू धर्मदान याय्फुसा भचासां समाज सुधार व धर्म प्रचारया ज्याय् गुहाली जूवनीला धयागु आशां थुगु सफू छापय्याना धर्मदान यानाच्चना । जिमि दिवंगत जुयादीम्ह मां सन्तु महर्जन व बा रत्न महर्जनया अनन्त गुण लुमंका: वय्क:पिनि गुणया पलेसा थुगु धर्मदान याना: छुं भचासां त्यासा पुलेगु मती तया: मन याउँका च्वन्त । जिमि मां बा निम्हं भिंगु गती लाय्मा धका: प्रार्थना यासे धर्मदान याना च्वनापिं परिवारपिं —

काय: नाती महर्ज , **मौ:** तिर्थमाया महर्जन

छयपि

हिराकाजी महर्जन
पूर्णकाजी महर्जन
गुणकाजी महर्जन

छय मौपि

दसमाया महर्जन
हिरादेवी महर्जन

न्यायपि

हेरादेवी महर्जन
नानीमैया महर्जन

छुईपि

लविस महर्जन, अनिष महर्जन, अनिल महर्जन,
सरु महर्जन, सरोज महर्जन

साधुवाद

दान धयागु तःता मछि दु -

१. आमिसदान - अथे धयागु नके त्वके यायगु ।
२. अभयदान - करपिनिगु ज्यान बचेयाना बीगु ।
३. श्रमदान - थःगु शरीरं परिश्रम यानाः उपकार यायगु ।
४. धर्मदान - मसः मस्यूपिन्त ज्ञान गुण दैगु, मनूया चरित्र बाँलाइगु, बुद्धि बढे जुइगु धर्मया सफू छापेयाना सितिं इना बीगुयात धर्मदान धाई । थुगु पति दान मध्ये दकसिबे मूवंगु दान धका वसपोल बुद्ध धया बिज्यागु दु ।

जिगु छापे जुइ धुकूगु आपासिया योगु “न्हापाँ याम्ह गुरु सु ?” धैगु सफू नापं “अमूल्यगु धन” धैगु सफूया खँ नं तथा कुसुमवियालाछि चोम्ह नाति महर्जनं श्रद्धा तथा छापेयाना दानयाना बाँलागु ज्या याना दिल । वयकयात आयु ताहा जुयाथे ल्वे छुं मदेमा धका भित्तुना दु । अथेहे सफू बाँलाक छापेयाना ब्यूगुलिं नील सरस्वती छापेयाना नं धन्यवादया पात्र जू ।

भिक्षु अश्वघोष

भाद्र १५ गते २०५९

ध्यान कुटी, भोत (बनेपा)

प्रकाशकीय

थुगु “न्हापाँयाम्ह गुरु सु ?” व “अमूल्यगु धन” सफू धर्मकीर्ति विहारं प्रकाशित जूगु सफूत मध्ये १४३ गूगु सफू खः । पूज्य अश्वघोष भन्तेन च्वयाबिज्यागु “न्हापाँयाम्ह गुरु सु ?” व “अमूल्यगु धन” निगु सफूयात छगू हे याना छापय्याय्त माक्को आर्थिक गुहाली बिया धर्मदान यानादीम्ह नाती महर्जन प्रमुख सकल परिवारपिन्त साधुवाद दु । वयकः पिसं थः दिवंगत मां सन्तु महर्जन व बा रत्न महर्जनया पुण्य स्मृतिस थुगु सफू धर्मदान यानादीगु खः ।

सफू पायछि इले छापय्याय्त गुहाली यानादीगुलिं नील सरस्वती छपाखानायात नं धन्यवाद बियाच्चनां ।

धम्मवती

अध्यक्ष

२०५९ भाद्र १७

धर्मकीर्ति बौद्ध अध्ययन गोष्ठी

न्हापांयाम्ह गुरु सु ?

बौद्ध साहित्य अंगुत्तर निकाय अनुसार थ्व संसारे पुण्यक्षेत्र
प्यंगू दु-बुद्ध, बुद्ध श्रावक संघ, माँबौ व गुरु खः ।

बुद्धपिंगु उत्पत्ति दुर्लभ खः । बुद्ध जन्म जुल धायेवं बुद्ध
श्रावकत दया वइ । तर माँ बौ धयापिं अथे मखु । छँखापत्ति
माँ-बौ धयापिं दु । बुद्ध व बुद्ध श्रावकपिंथें माँ बौ दुर्लभ मजू ।
उकिं माँ बौ दुगु छँ अपुक हे पुण्य पी ज्यूगु पुण्यक्षेत्र खः ।

सामान्य आखः स्यनीपिं गुरुपिं भिम्ह सिकं धर्म
(सदाचार) स्यनीम्ह गुरु छम्ह हे उत्तम जू । धर्म स्यनीपिं सच्छिम्ह
गुरुसिकं छम्ह बौ उत्तम जू । दोछिम्ह बौसिकं शिक्षितम्ह माँ छम्ह
जक हे नं उत्तम धका धर्म ग्रन्थे च्वयातःगु दु ।

माँ-बौ

“जिम्ह काय्, जिम्ह म्ह्याय्” धका माया ममता याइम्ह
जुगुलिं व मचातय्प्रति आदर सत्कार याइगुलिं माँ नां जूगु खः ।
मचतयत नयेगु त्वनेगु फुक प्रबन्ध मिलेयाना रक्षा याइम्ह जुगुलिं
बौ, धाःगु खः । थथे स्वेबले माता पिता धयागु अर्थ सहितगु नां
जूगु खने दु ।

माँ बौ हे ब्रह्मा खः

सफुति च्वयातःगु अनुसार ब्रह्मा धयाम्ह सकल प्राणी
उपरे मैत्री, करुणा, मुदिता व उपेक्षा थ्व प्यता धर्म फैले याना च्वं
हँ । तर भगवान् बुद्धया धापू अनुसार माँ बौ हे ब्रह्मा खः । माँ
बौपिसं खनेदयेक थः काय् म्ह्याय्पिनि प्रति प्यंगू ब्रह्मविहार धर्म
व्यवहारं क्यना च्वंगु दु । उकिं माँ बौ हे ब्रह्मा खः ।

माँया मैत्री (ममता)

जब माँया गर्भे मचां बास काई अबलेनिसें अंगपूर्णम्ह मचा जन्म काइगु गबले स्वेदइ, जन्म ज्वीबले हृष्ट पुष्ट जुया निरोगीम्ह मचा स्वेदेमा धका मती तथा च्वनी । मचा प्वाथे दसेनिसें होशियार जुया न्ह्योनेलागु नई मखु । कडागु ऐला वा तस्सकं पालुसे च्वंगु नल धाय्वं प्याथे च्वंम्ह मचायात असर परेजू वं । न्ह्योनेलाःथे सनाज्वी मखु । अथे लापरवाही जुया सना लालाथे नया जूपिनि मच्च अथें कुहाँ वो । अंग भंग जुया नं म्हुतुसी खँलुपि जन्म जुया च्वंगु दु । उकिं गर्भवती माता जुया च्वंम्हसिनं लालाथे सना ज्वी मखु । छ्वाय्कि मचायात छुं दुःख थमज्वीमा धका न्हयाबले चिन्तन याना च्वनीगुलिं हे माँ मचायाप्रति ममता दुम्ह खः । माया दुम्ह खः ।

माँ बौया करुणा

जब मचा जन्म ज्वी अबलेनिसें मचायात छुं अन्तराय भय मज्वीमा धका मती तथा चिन्तन याना च्वनी । मचायात छुं जुलकि माँ बौया नुगःचु खानावई । मचायात दुःख ज्वीबले करुणा चित्त वना नुगःमछिंका दुःखित जुया च्वनी । मचायात रोगं सतेयाना च्वंसां व रोगं मुक्त यायेत अनेक प्रयत्न याइ, माःगु तक दुःख सीत तयार जुया च्वनी ।

माँ छ्महसिनं म्हाय्यात सेवा याःगु घटना छगू थन न्ह्यथेनेतेना । म्हाय्यम्ह तच्चकं मफत । बाम्ह प्राण हे नं मदया वंथें जुल । उकिजक मखु फुकसितं ग्याक ब्वो जक बिया च्वनीगु । थःमाँयात नं ब्वो बिइगु जुया च्वन । मेपिं स्वः वइपिसं

माँ बौया लय्ता वड्गु मुदिता चित्त

मचां नकतिनि जक अम्मा, माँ ! माँ ! धका सतुगु व खँल्हाना हःगु ताइबले, ल्ह्ये सया वड्बले माँ बौया साब लय्ता वो । मचत् स्कूले वना बाँलाक आखः ब्वना प्रथम श्रेणिं पास जूगु खबर न्यनेवं अहा ! जिमि मचत् साब ज्ञानिगुलिं न्हयाबले पास जुल धका साब लय्ताया च्वनी । उन्नति जुया वोगु खना खुशी जुया च्वनीगु माँ बौया मुदिता गुण खः ।

माँ बौया उपेक्षा

काय्पिं म्ह्यायपिं तःधिक जुई धुंका ब्याहा याना इलम चूलायेवं धुकक च्वनी कि जिमि काय् म्ह्यायपिं थःगु तुतिं च्वी फत । आः छुं धन्दा मत धका माँ बौया उपेक्षा भाव तया च्वनी । मचाबले थें उस्त माया ममता दइमखु । थुपिं प्यता गुण माँ बौपिके दुगुलिं हे ब्रह्मा धागु खः ।

माँ-बौ पूर्वाचार्यपिं (न्हापांयागुरु) खः

माँ बौपिसं थः मचतेत पालन पोषण यायां भिंभिंगु खँ स्यना बिइ । थथे नयेमाः, थथे वसः पुनेमाः, अथे सना ज्वी मज्यू, अज्योथाय् सत्संगत याः ज्वी मज्यू इत्यादि खँ माँ बौपिसं हे न्हापां स्यना बिइ । न्हापांया पाठशाला हे छें खः । न्हापांया गुरु हे माँबौ खः । बुद्ध ला थुलि तक नं धयां बिज्यागु दु काय् म्ह्यायपिनि लागि छेंया परम मित्र हे माँ खः - 'माता मित्तं सकेघरे' माँ बौपिसं काय् म्ह्यायपिं भिंथाय् लाकेत लँक्यना बिइ । उकिं माँ बौ दुगु छें पुण्यक्षेत्र धयातःगु । भीसं न्यना तयागु दु माँ बौ मदुपिं मचत्सुथां मलाः । माँ बौया नुगः दुथाय् लाःपिं जक सुथां लाइ ।

उकि माँ बौ धयापिं संसारे धात्थे पूजायाय् बहपिं खः, मानेयाय् बहपिं खः ।

माँ बौया गुण अनन्त दु । बुद्ध छक भिक्षुपिन्त धया बिज्याःगु दु-“बहुकारा भिक्खवे माता पितरो पुत्तानं आपादका षोसका इमस्स लोकस्स दस्सेतारो” अर्थात् काय्म्ह्याय्पिन्त माँ बौथे उपकार याइपिं मेपिं म्दु । थःपिसं मनसे नं काय्म्ह्याय्पिन्त नकी । थःपिनि नेत म्दुसां काय्म्ह्याय्पिन्त आखः ब्वंकातइ । बुं मिया नं आखः ब्वंका तःपिं दु । उकिं माँ बौया गुण अनन्त खः । माँ बौया उपकारयात ऋणं मुक्त ज्वी अःपु मजू । बुद्ध धया बिज्याःगु दु माँ बौपिसं यक्व उपकार याना तःगुलिं काय्म्ह्याय्पिसं न्हिन्हिं मोल्ह्कीका चिकंब्बीका साक्क नका पुंका सेवा टहल याःसां माँ बौयाके कया तयागु त्यासा पुले फइ मखु हँ । एनं काय्म्ह्याय्पिसं माँ बौयाप्रति न्याता प्रकारं सेवायाये सेकेमाः ।

१. भतो ने भरिस्सामि (इमित पालन याय्)

माँ बौनं दुरुत्वंका, नका, पुंका, मोल्ह्कीका नं खिच्चकया अनेक दुःखसिया जित पालन पोषण यानातःपिं बुरा बुरी जूपिं माँ बाः पिन्त जिं फूचाः थें शक्ति अनुसारं नके त्वंके याना सेवा याय्गु जिगु कर्तव्य खः भाःपाः जन्म दाता पिनिगु सेवा व पालन पोषण याय्माः ।

२. किच्चं नेसं करिस्सामि (इमिगु ज्या याना बी)

माँ अबुं याना हइतःगु भिंगु ज्या बा कर्तव्य अवस्थानुसार याना बीगु । माँ अबुया राजकार्ययाये माःगु दया च्वनी, अथवा पिने गनं बना याय् माःगु ज्या दया च्वनी अथे परे ज्वीगु ज्या दइबले तुरन्त थः बना, मनू नाप लाना माःगु कार्य याना माँ

अबुया इच्छा पुरेयाना बिइ माः । ध्व ज्यायाना बिइगु परम कर्तव्य खः ।

३. कुलवंसं ठपेस्सामि (कुलवंश थामे याना बी)

माँ बापिसं थःगु कुलया नां गथे तयावया च्वंगु खः अथे हे जि नं भिंभिगु ज्यायाना, परोपकारे लगेजुया बाँलागु चाल चलन यात थामेयायेगु, दुगु सम्पत्ति रक्षायाना सदुपयोग याय्गु परम कर्तव्य खः । सुनां अहित ज्वीगु छुं पित हल धाःसा अथवा ज्यायखेले मदुगु छुं योजना हल धाःसा थज्यागु ज्या न्हापानिसें जिमि माँ बाः नं याना मतगु धका स्वीकार मयाय्गु व थज्यागु ज्यायात धायेवं जिमि सन्तानयात बाँलाइमखु धयागु ध्वीके माः ।

४. दायज्जं पटिपज्जामि (अंशयात सदुपयोगयाय्)

माँ बाःया सम्पत्तिया उत्तराधिकारी ज्वीत योग्य ज्वीगु विचार याय्माः । माँ अबुया खँ मन्यंसे योयोथे सना नां वंका न्हाय् ध्यना ज्वीपिं काय्पिं दुसा अज्यापिं जिमि काय्पिं मखु धका सम्पत्तिया अंश पावे मज्वीगु याय्फु । उकिं अनुशासन प्रिय जुया माँ अबुया खँ न्यना कर्तव्य पालन याय् फयके माः । माँ बाःया चित्त दुःखे याय् मज्यू । माँ अबुया आज्ञानुसार ज्या याना यंकेगु नं माँ बौया सेवा खः ।

५. अथ च पन कालकतानं गुणं अनुस्सरित्वा दक्खिणं अनुप्पदस्सामि

परलोक वने धुंकुपिं माँ अबुया गुण लुमंका दत्त आदि पुण्यकार्य इलेबिले याना पुण्य इना बीमाः । सीपिनि नामं स्कूल दय्केगु, सफूत छापेयाना बिय्गु, मेगु छुं परोपकार ज्यायाना धर्मदान याना बिय्गु तःधंगु श्राद्ध खः । न्हापांयागु प्यंगू माँ अबु

पिं म्वाना च्वंबले यायेमाःगु कर्तव्य खः । थुगुपत्ति सीधुंकुपिं माँ
 अबुयात पूजा याय् माःगु कर्तव्य जुल । थन च्वे धयातःगु कर्तव्य
 काय्मत्तेसं मयात धाःसा इपिं थ्व लोकेनं सुख सी मखु लिपा नं
 भिंगु गति ज्वी मखु । सीधुंका मेपिसं धाइ कि फलाम्हेसिनं माँ
 अबुयात साब हाय्का दुःख बिया सिना वन । साब हे चण्डाल
 जुया सिना वन धाय्का च्वनेमाली । उलि जक ला अज्यापिं नर्क
 वना दुःख भोग याय्माली । माँ बौयात ख्वेका जुइपिं काय्पिन्त
 सज्जनतसें पत्या याइ मखु । आपासिनं धिक्कार याई । मेपिसं
 विश्वास मयासे धाइ कि माँ अबुयात अथे हाय्कपिसं भीत छु
 गति लाकी ! थुकथं माँ अबुयात वास्ता मसासे हाय्का जुल धायेवं
 थुगु लोके नं परालोके नं परिहानि वा पतन जुया च्वनी धका बुद्ध
 पराभवसूत्रे आज्ञा जुया बिज्यागु दुः-

यो मातरं वा पितरं वा जिण्णकं गत योब्बनं

पहुसन्तो न भरति तं पराभवतो मुखं

थ्व गाथा अनुसारं - सुनानं बैसवंपिं माँ अबुपिन्त थःके
 शक्ति देक नं पालन पोषण मयात धाःसा व पतन पाखे ब्वाइ ।

वसल सूत्र अनुसारं “तंजञ्जा वसलो इति” माँ बौ पाले
 मयाइपिं चाण्डाल खः ।

माँ बौया पालन याना च्वंपि भं भं उन्नति ज्वी । छाय्कि
 माँ अबुया चित्त दुखे मयागुलिं माँ अबुं खुशीजुया आशीवाद बिया
 च्वनी । भिंगु मनं माँ अबुया सेवा याना च्वंगुलिं वयात माँ अबुया
 आशीवाद लगेजु । बुद्ध धया बिज्यागु दु छक महानाम यात-
 “माता पितानुकम्पितस्स महानाम, कुलपुत्तस्स बुद्धियेव पाटिकंखि

तब्बा नो परिहानि" महानाम, माँ बौया आशीर्वाद कायदुपिं कुलपुत्र
(फायमत्त) उन्नति ज्वी अवश्यं अपिं गबलें नं स्यनी मखु ।

यो मातरं पितरं वा मच्चो धम्मेनपोसति

इधेव नं पसंसन्ति-पेच्च सगोपभोदति

यदि सुनां नं धार्मिक पूर्वकं माँ बौया पालन पोषण यात
धाःसा वयात सकसिनं थुगु लोके हे प्रशंसा याइ लिपा सीधुंका नं
प्रशंसा याइ ।

थुलिमछि खँ पिहाँ वइच्चंगु माँ अबुया सेवायाय् माःगु व
उपकार यक्वं दुगु खँ जक । तर बुद्धं माँ अबुयाना तःगु उपकार
यात पलिसा पुलेगु नकेगु त्वंकेगु जक याना कर्तव्य पुरे ज्वी मखु
धया बिज्यात ।

माँ अबुया ऋण मुक्त ज्वीगु प्यंगु क्रम

(१) यदि सुयाँ माँ अबु अशिक्षितथें मसः मस्यूथें दृष्टि
बेकोया, अर्थात मिथ्या दृष्टी दुबेजुया अश्रद्धालु जुया च्वन धाःसा
अमित श्रद्धा दय्का सम्यक दृष्टी लाकेगु । अथे धयागु पुलाँगु
कुविचारयात बदले याना भिंगु संस्कार दय्का बीगु ।

(२) यदि सुयां माँ बौ दुश्शील वा दुराचारी जुयाच्चंसा
अमिगु आचरण बाँलाकेत शीले व सदाचारे लाकेगु ।

(३) गुलिं गुलिं माता पिता कंजूस नुगस्यापिं जुया
च्वनेफु । त्याग चेतना धयागु मदुपिं जुल धाःसा अज्यापिन्त
त्याग चेतना दय्का निगःप्यंग दान याये फय्केगु प्रयत्न
याय्माः ।

(४) मूर्ख वा अज्ञानताय् लाना छुं मस्यू धायेका च्वंपि माँ
अबुपिन्त प्रज्ञा अर्थात विवेक बुद्धिया ज्ञां दय्का बीगु ।

सारिपुत्र- जिसिबे यक्व हे क्वेला ब्रह्मा, सारि ब्रह्मुणी
 ब्रह्मा हे मुख्यह्म, वथें तन्हंमह सुंमदु धका मती तया च्वंमह खः
 ब्रह्मां हे थः काय्यात नमस्कार व पूजामान याना वंगु खँबले मती
 तल- जिमि काय् गुलित तन्हं ज्वी धुंकल खनि । अले थः काय्
 सारिपुत्र सःता धाल-छ्छ अपाय्हं जुल धका मस्यु । जिं छन्त व्बो
 बिया च्वना । जिं मथुल ।

सारिपुत्र महास्थविरं धया बिज्यात-माँया आम मिथ्या दृष्टि
 लिकया बी मालाः हे जि छँच वयागु खः । जित माने यान्नागु खःसा
 जिगु इच्छा पुरेयाना ब्यु । माँया मिथ्या दृष्टि तोता बुद्धया शरणे
 वना सम्यक दृष्टी च्वने माल ।

ज्यु बाबु आः जि न्ह्यलंचाल । जि कन्हेंनिसें बुद्धया शरण
 वने । ब्रह्माया विश्वास मंत धका सारि ब्रह्मुणी नं धासेलि, जिगु
 कर्तव्य पालन जुल धका सारिपुत्र परिनिर्वाण जुया बिज्यात ।

थ्व बाखनं सीदु माँ बौया पुलांगु विचारयात मानेयाये माः
 धयागु मदु । गलत विचारयात बदले याये फेके माः ।

माँ बौया सेवा

यग्गुथजु माँ अबुया गुण यक्वं दु । भीसं माँ अबुया सेवायाये
 हे माः । थ्व छगू तधंगु धर्म व कर्तव्य खः । गुलिंगुलिसिनं माँ
 अबुयाके सम्पत्ति अंश काये मधुंतले जक माँ अबुधका माने याना
 च्वपिं दु । सम्पत्ति जक लहाती लायेवं पिटीना छोपिं बुद्धयापाले
 नं दु । आःयागु समाजे नं दु । जिं थन बुद्धया पाले-यागु छगू निगू
 घटना न्ह्यथने ।

“माँ बौया गुण मस्यूपिं”

भगवान् बुद्ध श्रावस्ती विज्याना चंबले अन छम्ह लखपति
ब्राह्मण दु । वयाके नगद ध्यबा हे च्यागू लाख दु । वया कायूपिं
प्यम्ह दु । कायूपिं भचा बौया खँ मन्यपिं जुया च्वन । व ब्रह्मु नं
कायूपिं प्यम्हसितं विवाह याना छगू छगू लाख दाँ विया छखे तथा
बिल ।

थुगुकथं इपिं जीविका याना च्वन । छुं वर्ष लिपा ब्रह्मुया
कला सित । याकचा जुल । वयाके ध्यवा व मेमेगु सम्पत्ति यक्वं
दनि । उखे कायूपिं प्यम्हसिया चिन्ता जुल । माँ मंत, बा नं चिरि
माँ ब्याहायाना हडगु खःला ! चिरिमाँ हल कि वयापाखें मचा
दइ । अले दुगु सम्पत्ति फुकं वयात ला वनी । थथे मती तथा दाजु
किजा प्यम्हं मुना खँ जुल- आः बौ याकचा जुल । उकिं भीसं
थुजोगु यत्न याय्माल कि चिरिमाँ ब्याहा याके बी मखु । भीसं
सेवा टहल याना विश्वास याका दुगु सम्पत्ति भीसं लःलहाना
कायेमाल ।

ध्वखँय् प्यम्हं छप्वा म्हुतु जुल । खःथें च्वक बौयाथाय् वना
धाःवन - बा ! जिपिं ल्यायह्मपिं कायूपिं देका छुं धन्ना कयादी
माःला ? जिमिसं माःगु तक सेवायाना छँयया ज्यायाना बी
मज्यूला ?

बौमेस्या आः तिनि जिकायूपिसं बौया महत्व सिलका धका
लय्ताया च्वन । ब्रह्मु भंभं बुन्हा जुया वल । वःमलाना वल ।
कायूपिसं तुति तिया चिकं ब्वीका, मौल्कीका साक्क नं नकातल ।
• ब्रह्मु ला साब लय्ताया च्वन ।

छन्हु काय्पिं प्यम्हसिनं बौया तुति तिया च्वंचं धाल-
बा ! जिमिसं फुकं याना च्वनागु दु छुं धन्ना कायमाःगु म्दु ।
बाःया उलिमछि ध्यबा प्वःचिना सम्पत्ति छाय् इयातुक कुबिया
च्वनेगु । बुराया बैशे यक्व चिन्ता कया च्वने मज्यू, सम्पत्ति व
ध्यबा जिमित इना जिम्मा ब्यूसा मज्यूला ?

काय्पिनि सेवा भाव खना खुशी जुया च्वंम्ह ब्रह्मुया स्वचित्तं
ज्यू धका प्यंगू लाख दाँ नं सम्पत्ति नं इनाबिल । ब्रह्मु नं मज्जां
च्वंच्वन । ला बला वन । तःधिकम्ह काय्याथाय च्वंच्वन । छन्हु
ब्रह्मु पिनें दुहाँ वोबले तः धिकम्ह भमचां स्वानिफुसे च्वना
धाल-बाःया छु तः धिकम्ह काय् छम्ह जक
खँला ? मेपिं काय्पिं मखंला ? इत्यादि नुगले स्याक्क वचनया
चुपिं सुया बिल । ब्रह्मु भुनुभुनु हाला माहिलाम्ह काय्याथाय्
च्वंच्वने माल धका च्वंच्वन । ला बला लिपा अन नं माहिलाम्ह
भमचाया घुर्कि न्यने माल । क्रमशः साहिलाम्ह व कांछाम्ह
काय्याथाय् च्वंच्वन । आखिरे बिचरा ब्रह्मु अनाथ जुया छँय पिहाँ
वये माल । वयाके छुं दुगु मखु । पुना तयागु वस छजु जक दु ।

बुरा ब्रह्मु तुतां छपु ज्वना धौभ्यग ज्वना फ्वना नया
च्वन । फलचाय च्वंच्वन । बुराया मती वन प्यम्ह प्यम्ह काय्पिसिकं
जिगु लागि थ्व तुतां हे-जित ज्या ब्यु । कुलंगार तेसं जिगु सारा
सम्पत्ति लुटेयाना कया जित पितिना हल । साब दिक्दार जुया
च्वन । जित उपकार याइपिं सुंमंत । थौं जि फोगी जुल । जि
छम्ह लखपति जुया च्वनाबले यक्वसिनं मानेयाः । थौं जित काय्पिसं
नं पितिना हल । व ब्रह्मुया गथेः गथे भगवान् बुद्ध लुमंसि वल ।

गौतम बुद्ध साब करुणावान्ह धाःगु । अनाथपिन्त उपकार याना
 बिज्याइह धाःगु । वसपोल परोपकारी थें निस्वार्थी नं खः ।
 भगवान् बुद्धयाथाय् वने माल धका मती तथा सरासर गन तथागत
 बिज्याना च्वंगु खः अन वन । वना बुद्धयात बन्दना याना छ्खेलिकक
 फेतुत । बुद्धं व अशरण्ह ब्रह्मुनाप खँल्हाना बिज्यात । वसपोलं
 न्यना बिज्यात- छि छाय् थपाय्सकं भ्वाथःगु वसः पुना तुतां छपु
 ज्वना दुःखीह्थें थन भायागु ?

व भिखारि ब्रह्मुनं धालं- भन्ते ! जि काय्पिं प्यह् दु ।
 इमिसं जित वास्ता मयात । जिगु सम्पत्ति ठगे याना काल ।
 भौमचातसें जित पितिना हल । जि गनं वनेथाय् मंत । अकिं जि
 थुजोगु गति जुल । छ्पिनि दर्शन याये धका वया ।

तथागतं धया बिज्यात-ए ! ब्राह्मण ! थौ शहरे छगू
 तःघंगु पंचायत सभा ज्वीगु दु । अन छिमि काय्पिं मुनाचवनी ।
 इपिं नं सदस्य खः । अन थःथगु दुःखया खँ प्वंके दु । छि नं थःत
 जूगु घटना फुकं प्वंकि । काय्पिसिकं जित थ्व लहाती च्वंगु तुतां
 हे जिगु लागि भरोसा जुयाच्वन धका खँ कनाव्यु ।

अबलेसिगु नियम खः यदि सुनानं माँ अबुयागु सम्पत्ति कया
 मोज याना, माँबापिन्त पालन पोषण मयासे पितिना हल धाःसा
 अमित मृत्यु दण्ड बियेगु ।

व ब्राह्मण बुद्धया मंत्र ज्वना सरासर अन जनसभाय्
 वन । मंचे थाहाँवना तुतांया सहाराय् दना धाल-भाजु मय्जुपिं !
 जिगु दुःखया खँ छगू प्वंकेतेना बाँलाक न्यनादिसँ ।

जि कायपिं प्यम्ह दु । अमितसं जिगु धन सम्पत्ति फुकं
लुटेयाना काल । उलिजक ला जित पितिना अनाथ याना बिल ।

थुलि खँ न्यने धुनेवं अन मुनाच्चपिं जनता उत्तेजित जुया
हाला हल-थः बौयात पितिनाहःपिं सु अमित स्याय्हे माः । व
ब्राह्मणया कायपिं प्यम्ह अन वया बौया पालि भोपुया क्षमा
फोन । आइन्दा थजागु अपराध ज्या जिमिगु पाखें ज्वी मखुत
धका धया बौयात छँच व्वना यंकल । अबलेनिसे जीवन सुखमय
जुल । कायपिसं कलापिन्तनं हानं छिमिसं जिमि व्वायात छुं धाल
धाःसा छिमित पितिना छोयेगु ।

व ब्राह्मणं बुद्धया गुण लुमंका सपरिवार वसपोलयाथाय्
वना दान बिल । जिमि कायपिं थुपिं हे खः धका परिचय बिल ।
भन्ते ! छपिनिगु कृपां जिगु जीवन सुखमय जुल । जिपिं सकलें
छपिनि शरण वण । बुद्धं अमित प्यंगू सत्यया खँ कना बिज्यात ।
दुःख, दुःखया कारण तृष्णा, दुःख मदेका छोयेगु व दूःख अन्त
याय्गु मार्ग आर्य अष्टांगिक मार्ग खः । ध्व उपदेश न्यने धुनेवं
ब्रह्मु नं कायपिं नं स्रोतापन्न जुल । बोध जुल ।
स्रोतापन्न ज्वी धुंकूपिके ।

- (१) सक्कायदिट्ठि (जि जिगु धयागु क्वातुक जोना च्वनेगु भावना)
- (२) विचिकिच्छा (म्वामदुगु शंका)
- (३) सिलब्बत परामास (अन्धविश्वास) ध्व स्वता अकुशल
कुसंस्कार दइ मखु ।

माँ बौया गुण स्यम्ह

गौतम बुद्धया पालेसिगु घटना खः । अबले ल्याय्म्ह उपासक
छम्हदुगु जुया च्वन । व छम्ह किसान जुयाच्वन । वया माँ अबु

निम्ह जक दु । मेपिं सुं मदु । वं बुज्याय् व छेंचया ज्याय्
कृतःयाना जीविका याना च्वन ।

माँ बौ निमेस्या काय् नं ज्या यानाच्वंगु खना माया वन ।
काय्या याकचां ज्यायाना च्वन । व ल्याम्ह नं ज्वी धुंकल ।
ब्याहायाना ब्यूसा भचासां गुहालि बीम्ह दर्ई । बच्छि ज्या भमचां
याना बी धका मती तया काय्यात ब्याहा यायेगु खँ लहात ।
काय्म्हं धाल आ थथें ब्याहा यायेगु हथाय्चाय् माःगु मदु । जिं ज्या
यायेफु । तर माँ बौ मानेमजू ।

माँ अबुपिंसं थःपिन्त लोम्ह मिलेजूम्ह भमचा माला हया
बिल । न्हूगु तुफिं बाँलाक बंपू धाःथें न्हुम्ह भमचां बाँलाक ज्या
यात । थःगु छें समभेजुया माःगु कर्तव्य पालन याना च्वन ।

खुला न्हेला लिपा माजु व भौया बिचे ल्वापु पिहाँ वल ।
माजु बुरि नं ज्वी धुंकल । माजुं क्वालः भचा हयाब्यू धाःसा
तस्सकं पूगु लः हया बी । भचा ख्वाउँगु लः हयाब्यु धाःसा च्वापुथें
ख्वाउँगु लः हया बी । नेबले चिमगा धाःसा तस्सकं ने हे मजीक
चि अपो तया बी । चि अपो धाःसा न्यालुसे च्वंक तरकारी देका
बी । एवंप्रकारं परस्पर कलह चर्को जुजुं वन ।

भमचां थः भातयात धाल- थन छें सुखं च्वने फइ मखुत ।
न्ह्यागु ज्या याःसां जस मदु । माँ नं ब्वजक बिइगु । ल्वाय्जक
माः । कि छखे च्वनेनु कि माँयात पितिना छो । मखुसा जि थ्व
छेंच मच्चंसे वनेत्यल ।

व उपासके भाजुं धाल- जिमि माँ बापिं बुरा ज्वी धुंकल
अमिसं ज्यायाना नये मफेये धुंकल । अमित पितिना छोयेगु तच्चोगु
पाप खः । छ ल्यासि तिनि । छं ज्या नं याना नये फु । छंत मेपिसं

ब्याहा याइ तिति । छ हे प्याहाँ हूँ । छं यत्थाय् योबले हूँ धाल ।

थुलि खँ न्यसेनिसें माजुनाप ल्वाय्गु तोतल । ज्या नं बाँलक यात । अबलेनिसें व छें ल्वापु तना शान्त वातावरण वल ।

उपासक बुद्धयाथाय् वना छें जूगु खँ फुकं कन । बुद्ध धया बिज्यात छ धात्थें उपसाक जुल । छं साब भिंगु ज्या यात ।

न्हापां माँया गुण मस्य् लिपा गुण स्य्मह

छ्थाय् माँ व काय् निम्ह दयाचवन । इपिं नं ज्यापुत हे खः काय् व माँ साब मिले जू । माँ बुरी जुया वल । माँया मती वल जि काय् ल्याम्ह जुल । याकचां ज्या यक्व याय्माः । हानं जि आपा म्वाय् खनी मखुत । आवंतुं काय्यात ब्याहायाना बी दुसा याउँसे चवनी । छय् छम्ह स्वया सिनावने दुसा नर्क वनी मखु । भमचां पालि भोप्वीके नं खनी ।

थथे मती तया काय्यात धाल-छंत ब्याहा याना बी । छ याकचां दुःखसिया चवन । ब्याहायात कि पासा दइ । ज्याग्याय् अपुइ ।

काय्मेसिनं धाल- जि आः थथें ब्याहा याय् मास्ते मवोनि । लिपा हे जक याये ।

माँम्ह छत्तिं माने मजू । मयो मयो धाय्क थःम्ह हे स्वया भमचा हयाबिल । न्हापायागु बाखनेथेन्तुं ला बला बाँलाक मिले जुया चवन । लिपा माजु व भौर्या बिचे ल्वापु जुल । न्हिया न्हिथं कचमच जुया चवन । भमचां थःभात यात बाँलाक हे थःगु ल्हाती काल । माँयात पितिना छोट । छें भमचां धाल आहा ! आ गुलि याउसे चवन । बुरी छें दुबले नयागु हे चित्त सुख मदु । बुरी पिहाँ वसेनिसें याउसे चवन ।

ध्व खँ बुरीया न्हायपने थ्यन । बुरी फवना नया च्वंम्ह । ध्व
 खँ जक न्यनेवं ऊँइथें जुया हाला च्वन - संसारे धर्म व न्याय
 सत्य धयागु मंत । माँयात पितिना काय् भौया याउँल हँ । धर्मयात
 श्राद्ध याये माल । धर्म धयागु मंत । न्याय व सत्य सिइ धुंकल
 ऊँइथें भुनभुन हाला लँय् जुया च्वन ।

मनु छ्म्ह ल्यूल्यू वयाच्वंगु न्यनाच्वन । वं न्यन-अजि !
 छाया आमथे हाला वयागु ? छु जुल ?

व का !! माँयात पितिना काय् व भौया सुख जुल हँ
 याउँल हँ । धर्म सित, धर्मयात श्राद्ध यावनेतेना धाल ।

अले व मनु नं धाल- एसा अजिया काय्यात जिं स्याना बिइ
 ला ? “बुरी पलख त्वलेहे जुल । काय् खना माया वना धाल- स्याय्
 छता मते ।

व मनु नं धाल- धर्म मंत धयागु मखुला ? अजाम्ह दुष्टम्ह
 काय् खना गथे माया वंगु ? धर्म दया हे खः मायावंगु । सत्य
 धयागु दनि मसीनि ।

उखे छें च्वंम्ह काय्या नं काय् छ्म्ह जन्म जुल । काय्
 बुइवं साब माया वन । वया मती वन- जि बूबले नं जिमि माँया
 उलि हे लय्ता ज्वी, गुलि जित माया याः ज्वी । धिक्कार कलाया
 खँ न्यना बुरीम्ह माँयात पितिना छोग्रा । मखुगु हे पाप याये लात
 धका माँ मात्तु माला बुरी दुथाय् थ्यंक वल । माँया पाली भागि
 याना क्षमा फोन । नु छें वनेनु धका व्वना यंकल । अबलेनिसें
 सुखपूर्वक जीविका याना च्वन ।

माँ बौया गुण सीकेगु छगू सत्पुरुष धर्म खः । गौतम बुद्ध
माँया महिमा व महत्व बारम्बार कना बिज्यागु दु । छँच मित्र सु
धका न्यंगु प्रश्नयात लिसः बिसें तथागतं धया बिज्यात “ मातामित्तं
सकेघरे” थःगु छँच धात्थेंयाम्ह पासा माँ खः ।

माँया प्रेम व ममता गुलित बःला धाःसा ह्याउसे च्वंगु हि
हे तइसे च्वंगु माकुगु दुरु जुया वइगु । माँ मच्तेलागी न्ह्यागु दुःख
सहयायेत तयार दु । मचां न्ह्याक्व लाकमं च्वासां सहयाना
च्वं । तं पिमकाः । माँया मच्तेप्रति गुलित प्रेम व माया दु धयागु
सीकेत अरहन्त सीवली भन्तेया माँ सुप्पावासा उपासिकाया बाखने
खने दु ।

सीवली मचा प्वाथे दुबले सुप्पवासां स्यूगु दुःख खँल्हाना
मब्या । तःदँ मछि गर्भवती जुया सास्ति नया च्वने माल । जब
सीवली जन्म जुल सुप्पवासां भगवान बुद्ध प्रमुख भिक्षु संघ पित्त
भोजन याकल ।

बुद्धन्यना बिज्यात “सुप्पावासा ! साबसंक कष्ट भोगयाना
मचा बुल । थज्यापिं मच्चत हानं बुइके मास्ति वोनि ला ?”

भन्ते ! न्ह्याक्को दुःख कष्ट जूसां छम्ह जक मखु थज्यापिं
काय्मचा मेपिं न्हेम्ह देके मास्ति वो ।

माँया प्रेम थुकिं लनेफु । बौया प्रेम नं अथे हे खः । तर
माँया प्रेम ति बौया मग्यं, अपायसकं प्रकट मजू । तर बौ मदयेकं
माँ नं काय् न्ह्याय्प्रति प्रेम याये खनी मखु । उकिं माँ बौयासेवा
याय्गु धर्म खः धका बुद्ध आज्ञा जुया बिज्यागु दु - “ मातापितु
उपट्ठानं भिक्खवे सप्पुरिस पञ्जत्तं, पण्डित पञ्जत्तं ।”

बुद्ध धर्मे मिसायात गुलित सम्मान यानातगु दु धाःसा पाली भाषाय् मिसायात “मातुगाम” शब्द छ्यलातःगु दु अर्थात माँया गाँ धयातःगु दु । थ्व माँयात गौरवयाना तःगु खः माता पितु उपट्ठानं धका मंगल सूत्रे बुद्धं धया बिज्यागु दु ।

काय्म्ह्याय्पिन्त माँ-बौनथे उपकार याइपिं मेपिं सुंमदु उकिं सकलें माँ बौया ऋणी खः । व ऋणं मुक्त ज्वी अःपु मजू ।

“द्विन्नाहं भिक्खवे न सुप्पतिकारं वदामि मातुच्च पितुच्च” भिक्षुपिं निम्हसिगु उपकारयात पलेसापुले फइमखु व ख माँ अबु निम्हसिगु उपकार धका बुद्धं धया बिज्याःगु खँ अंगुत्तरनिकायस उल्लेख दु ।

माँ बौ सेवक भिक्षु

माँ बौया गुण अनन्त जूगुलिं भिक्षु जुया नं माँ बौया सेवा यायेज्यु, उदाहरणार्थ बुद्धकालीन घटना छ्गू थन उल्लेख यायेतेना ।

छ्मह साहु महाजनया काय् छ्मह दु । व याक काय् । छु जुयाथें वयामने वैराग्य वल । छैं च्वने मं मदेकल । व मेपिं उपासक उपासिकापिं नाप बरोबर भगवान् बुद्ध याथाय् वनेगु बानि यात । छन्हु तथागत याथाय् वना बिन्तियात - भन्ते ! जि छैं च्वने मास्तिमवल । जित भिक्षु याना बिज्याहुँ ।

“छं छेंच सु दु ?” धका बुद्धं न्यना बिज्यात ।

“माँ बा दनि धका” वं लिसः बिल ।

“एसा माँ बौयाके आज्ञानिं कयावा” वं सरासर माँ बा याथाय् वना भिक्षु ज्वी त आज्ञा फोन ।

वया माँ बौया व याकःकाय् अथें आज्ञा बीला ! माँ बौपिं माने मजू ।

म्हसिके मफया च्वन । एनं बौमसें छकः ताउत ख्वा स्वया
च्वन । थः काय् खःथें खःथें च्वना वल । कलामेसित सःता धाल
स्वः व भिक्षु भी काय्थें च्वं ।

माँम्हसें नं छक बाँलाक ताउत स्वया म्हसीकल । जि काय्
खः धका हाहां मिखाँ खोबि सोः सो वयेका च्वन । बौम्ह नं ख्वया
हल । थुखे भिक्षु नं मिखाय् ख्वबि जायक तथा त्वले हे जुया
च्वन । पलख लिपा व भिक्षुं धाल- माँ बाः ! आ धन्ना काये
म्वाल । जिं पालन याय् नु धका विहारे व्वना यंकल ।

व भिक्षुं न्हिन्हं भिक्षा वना प्वना हया माँ बौयात नका
त्वंका ल्यंगु जक थःम्हं नया जीविका याना च्वन । प्वा जाय्क
नये मखगुलिं व चिन्तां याना व भिक्षु गंसि जुया वन ।

थःत प्राप्त जूगु काप नं माँ अबुयात वसः सुया बिइगु जुया
च्वन । व भिक्षुं थुकथं दुःखसिया माँ अबु पालेयाना च्वंगु मेपिं
भिक्षुपिसं खना वयात धाल-ए पासा ! छ भिक्षु जुया करपिसं श्रद्धां
दान ब्यूगु कयाहया गृहस्थीपिन्त नका च्वनाका मखु ला ? छं
मखुगु मत्योगु ज्यायाना च्वन । छंत तःधंगु पाप लाइगु जुल धका
धाःगु न्यना वयामने साब आकुल व्याकुल जुल । वं छुं निर्णय याये
मफत ।

खजा बुद्धया खँ न्यना हे म्हासुगु वसः मतोतुसे माँ बौया
सेवा याना च्वंम्ह खः । एनं स्वतन्त्र चिन्तन मगात ।

मेपिं भिक्षुपिसं नं बुद्धयाथाय् वना वयाबारे उजुर याः वन
कि फलाम्ह भिक्षु छम्हस्यां दाने प्राप्त जूगु संघयात धका त्याग
याना तःगु वस्तु गृहस्थीतेत बियाच्वन इत्यादि ।

बुद्ध भगवानं स्यूसां व भिक्षुयात सतिके छोट । अले फुकस्या
न्ह्योने वस्पोलं न्यना बिज्यात- ए भिक्षु ! छं थःत प्राप्त जूगु
वस्तुत व भिक्षा गृहस्थीतेत बियाला ?

खः भन्ते तर व गृहस्थीत मेपिं मखु थः माँ बौ हे खः ।
इपिं बुरा बुरीजुल, कमाय याना नये मफया फवना नयाचवन । जि
भिक्षु जुयागुलिं माँ अबुं दुःखसिल । छपिनि-पाखें जिं न्यना भिक्षु
जुया नं माँ बौ पाले याये ज्यू । अकिं जिं अथे याना चवनागु खः
मखुसा जि नं गृहस्थ हे ज्वीमह खः ।

तथागतं धया बिज्यात- साधु ! छ धात्थेंयाम्ह भिक्षु खः । छं
जिगु धर्म थ्वीका श्रमण धर्म पालन याना चवन । साब बाँलात,
साब जिल । छं छुं धन्ना काये म्वा । छंत पाप मला बरु तःघंगु
धर्म छं याना चवन । मेपिसं नं अथे याय् फय्के माः ।

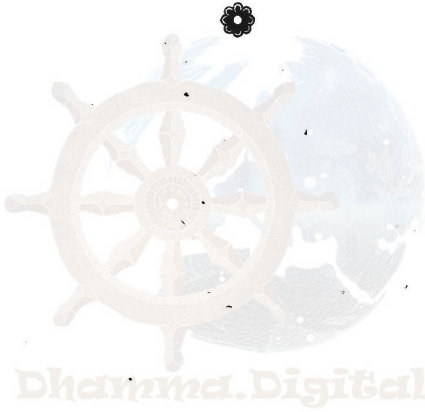
थ्व बाखनं सीदु माँ अबुया गुण अनन्त दु । भिक्षुजुया नं माँ
अबुया सेवा याये ज्यू ।

छन्हुया खँ ख छमह भिक्षुयात चीवर वस्त्र देकेत काप यक्व
प्राप्त जुल । तर व भिक्षुया थःत चीवर मसूसे व काप माँ अबुयात
बीमास्ते वल । अले तथागत याथाय् वना उगुबारे न्यन । गौतम
बुद्धं जवाफ बिया बिज्यात ।

ए भिक्षु ! छं व काप माँ अबुयात चन्हेयाये मास्तेवोसा जिं
धायेगु थुलि हे जक खः कि छं अथे हे यायेगु बेस, अथेयाना छुं
बाधा मदु ।

उपर्युक्तं खं सी दु बुद्धं मां बौया गुणयात बाँलाक सीका
बिज्याःगु दु । उकिं वस्पोलं माता पितु उपट्ठानं एतं मंगल मुत्तमं,
मां अबुया सेवा यायेगु उत्तमगु मंगल धया बिज्याःगु खः ।

अबुयात शिक्षा ब्यूम्ह मचा

न्हापा: न्हापाया खँ ख: । अबले वाराणसी देशे ब्रह्मदत्त जुजुं राज्य याना च्वन । थुबले बोधिसत्व ब्यापारीया कुले जन्म जुल । ब्यापारीया अबु तस्सकं बुन्हा जुल । बुन्हा जुल धाय्वं सिद्धि मदया वैगु, ब: मलाना वैगु स्वभाव हे जुल । काय्मेस्यां नं भौमेस्यां नं बुन्हायात सेवा याय् थाकु चाया वल । दिक्क जुल । व ब्यापारी. थ: बुन्हाम्ह अबु यात जंगले यंकेगु मतीतल । अन हे वाना थकेगु मती तथा थ: अबुयात धाल अबु बुन्हा जुल । भीके ध्यबा त्याय् कया त:पिं दु । इमिके ध्यबा उठे या: वने माल नु ।

बुन्हा सोभाम्ह जुया च्वन । बुन्हांमती तल-जि वंसा जि खना ध्यबा कैत:पिसं बि नं बी ला ! ज्यू बाउ नु धाल ।

दोहंनं सालीगु गाडा छगू ठीक यात । बुन्हाम्ह अबु गाडाय् तथा वना च्वन । बुन्हाया छय्म्ह नं ल्यूने च्वना च्वंगु अबु म्हेस्यां होश म्दु । सुन सानगु जंगले ध्यन । बुन्हायात गाडाय्सं तथा कुहाँ वना छथाय् भचा तापाक वना कू जोना गा: म्हुया च्वन । बुन्हा यात गाडे याय्त् गाक्क गा: म्हुबले त्यानुल । भचा आरास काय माल धका गोतुला च्वन । मचां सिल बाज्यायात वया अबुं गाडे याइन धयागु । व मचां थ: अबुयात पाठ बीमाल धका व छथाय् गाम्हुया च्वन ।

मचाया अबुम्ह दना सोबले मचां नं मेथाय् गा: म्हुया च्वन । अबुमेस्यां न्यन ए बाउ ! छं छु याना च्वनागु ?

मचां न्यन - अबुया छुयाय्त् गाम्हुयागुले ? छिमि बाज्या बुन्हा जुल । हिसि मदया वल । वयात सेवा याय् थाकुल । उकिं

थुना थके त्यनागु । मचां धाल जिंनं अबु बुन्हा जुइ बले हिसि मदै
बले थुनेत आः हे गाः म्हूया ते धका गाः म्हूया च्वनागु ।

अबुम्हेसां थः काय् यागु खँ न्यना भ्रसंक वन । जिं अबुयात
याः थें जित नं याइ । जिं मखुगु हे मतितया तःधंगु पाप कर्म यात्
त्यना । जि काय् मचां जित तः धंगु पाप कर्म बचे याना
बिल । बुरायात छँ यंका बांलाक पालन पोषण याना याउँक
जीवन हना च्वन ।

थः अबुयात शिक्षा ब्युम्ह मचा बोधिसत्व जुया च्वन । थुगु
घटना थौ कन्हे यात लो थें शिक्षा काय् बह जू ।

चतुर्ब्रह्म विहार

मैत्री-१

प्यंगू उत्तमगु मनुष्य गुण धर्म, मेकथं धाय्मालं धाःसा दकसिबे च्वेथ्यंम्ह मनुया गुण धर्मयात पालन याना जीवन् हनेगुयात चतुर्ब्रह्म विहार धाइ । थो प्यतां गुणधर्म (बांलागु पह) बुद्धयाके न्ह्याबलें खनेदु । तर मेपिं फुक अर्हतपिंके हे न्ह्याबलें खने मदु ।

थन ब्रह्म शब्दया अर्थ थुइका काय्माः न्हापा न्हापा निसें संसारया तःधंम्ह द्यो ब्रह्मा धका माने याना वयाच्वंगु खः । गौतम बुद्ध ब्रह्माया अस्तित्वयात मान्यता बिया बिमज्याः । लिपा वया बौद्ध सफुती ब्रह्माया अस्तित्व दुथ्याः वल । बुद्ध ब्रह्मा मदु मधांसे ब्रह्मायाके प्यता गुणधर्म दु-मैत्री (द्वेष भाव मदुगु मन), करुणा (दुखी पिं खना दयावनीगु स्वभाव) मुदिता (ईर्ष्या मदुगु करपिनी भिं जुइगु खना लयता वइगु स्वभाव), उपेक्षा (दुःख जूसां, सुख जूसां, च्यूता मदुगु स्वभाव), थुपिं प्यतां मां बौपिंके थः मचा खाचा प्रति दु धैगु खने दु । उकिं मां बौपिं ब्रह्मा खः धका बुद्ध धया बिज्यात । थो परिवारया दथुइ जक सीमीत जूगु गुण धर्म जुल । गुकथं विचाः याना स्वेबले खने मदुम्ह प्यपा ख्वापा दुम्ह ब्रह्मा जुल धयागु मेकथं धाय्माल धाःसा मनु हे ब्रह्मा जुइफु-धैगु बुद्धया धापू खः ।

बुद्धया जीवनी चोयातःपिसं नं सिद्धार्थकुमार बूबले
 ब्रह्मा वया स्वागत याःगु दृष्य (रूप) क्यना मनू स्वया नं.
 ब्रह्मा क्वे लाःगु क्यना तल । सिद्धार्थ कुमारं बोधि ज्ञान प्राप्त
 यायधुंका न्हापां धर्मप्रचार यायूत उत्साह मयाबले ब्रह्मा
 वया अनुकम्पा तया धर्मया खँ कना बिज्याहुँ धका प्रार्थना याःगु
 खँ बुद्ध जीवनी दुथ्याका तल । धन बुद्ध जीवनी च्यातःम्हेस्यां
 ब्रह्माया मू थकया व्यूसा बुद्धया मू क्वकया व्यूगु खने दु । छाय्
 धाःसा बोधिसत्त्वया पालं निसें दशपारमिता पुरेयानाः बुद्ध
 जुइगु अधिकार जोनावोम्ह बुद्धयात ब्रह्मां प्रार्थना यानातिनि
 ज्ञानया खँ कनाबिज्यात धाय्बले बुद्धया मू हे पाः याना व्यूगु
 खने दु । ब्रह्मा धयाम्ह मनूया मन हे खः । छाय् धासा सुयां
 तं पिहाँ वयूसात धाइ -थौं जित वयागु खँ न्यना ब्रह्माण्डं निसें
 तं पिहाँ वल । थथे धयागु मनं निसें तं पिहाँ वल धाःगु
 खः । अथे खःसा बुद्धया मन हे ब्रह्मा जुल । मनं बाखँ कने मखु
 धाल, हानं मनं हे बाखँ कनेत तिबः बिल, भलसा
 बिल । बौद्ध सफुली थासं थासे ब्रह्माया बयान याना तल ।
 थुपिं महायानया क्वसः खः ।

आःथन भीत मालाच्वंगु बुद्धं कनाबिज्यागु ब्रह्मा जुइगु
 गुण देका यंकेगु खः । न्हापांगु गुण धर्म खः मैत्री । थौ कन्हे
 अशान्ति कलह जुयाच्वंगुया मूखँ मैत्री चित्त मदुगुलिं
 खः । मैत्री चित्त मदैबले तं याकनं पिहाँ वइ । मन क्यातुसे
 च्वनीबले तं पिहाँ वइमखु । शत्रुभाव दइ मखु । माँ बौया
 मचाखाचा प्रति गाक्कं मैत्री दु । मैत्री मदैबले तं पिहाँ वै ।

अले थः मचा धका माया वनी मखु । उकिं माँ बौपिके
न्हयाब्ले शुद्ध मैत्री दु धाय्मछिं ।

बुद्धया मने शुद्धगु मैत्री चित्त दुगुलिं सुनानं वसपोलयात
स्यंकेत सनीगु कुतः सफल मजू । बुद्धया महिमा थहाँ वना
च्वंगु हे वसपोलयाके शुद्ध मैत्री दुगुलिं खः । मैत्री चित्त धयागु
द्वेष भाव व शत्रु धैगु भावना तोता पासा सम्भे
जुइगु । मैत्री चित्त दत धाय्वं मन नं म्ह नं याउंसे च्वं ।
ख्वाले तेज दया वो । तर तं पिहाँ वल कि म्ह भ्यातुसे
च्वनावइ, तंक्कालिम्हेस्यां मैत्री भावना याय् फैमखु ।

छको गौतम बुद्ध कुशीनगरया मल्ल नगरे
बिज्यात । अबले नाय्खिं च्वेके बिल - भगवान् बुद्ध भीथाय्
बिज्याना च्वंगु दु । वसपोलया स्वागत याय्त सकलें हाजिर
जू वनेमाः । मचायात दुरुतोंकेमाःपिं मिसात मवोसां ज्यू । मेपिं
मवल धाःसा न्यासः दां बं पुलेमाली । अब्ले रोज धैम्ह मल्ल
छम्ह दु । वया बुद्ध छतिं हे मयो । वया वने मास्ति
मवो । अय्सां बं पुल माली धका वन । अन वना हाला जुल
- “ जि बुद्ध प्रति श्रद्धा दया वयागु मखु । न्यासः दां बं पुलेमाली
धका जक वयागु ।” थों खँ न्यना भिक्षु आनन्दया तसकं
सुखमंत । बुद्धयाथाय् वना धाल - “भन्ते । रोज मल्लया
छःपिनि प्रति श्रद्धा मदु हँ । छपिसं वया मन हीका बिज्याःसा
ज्यू । व छम्ह प्रभावशालीम्ह खः ।”

अले बुद्धं मिखा तिसिना अधिष्ठान याना बिज्यात -
“ जिं दरबार तोता वसें निसें सुयातं स्यंकेगु ज्या यानाग

मदु, खँ नं ल्हाणागु मदु, मनं नं मभिंगु कल्पना यानागु
मदु । थन वयागु नं थन च्वंपितं भिं जुइगु मतीतया वयागु
खः ।” थुगु सत्य वचनं रोज मल्लयात भिं जुइमा धका शुद्ध
मैत्री भावना यानाबिज्यात । पलख लिपा रोज मल्ल बुद्ध
गन दु धका मात्तु माःवल । अले मेपिसं धाल - “छ बुद्ध
मयोम्ह छाया वयागु ?”

रोज मल्लं धाल - “जितःछु जूगु, छु जूगु । नुगः खुल्ल
मिनावल । बुद्ध जक लुमंसे वल ।” व बुद्धयाथाय वना क्षमा
फोवना धाल - “शास्ता जि अज्ञानि, छपिं थुलि तःधम्ह
ज्ञानिम्ह धका मस्यू ।”

थन बुद्धं तात्रिक बलं रोज मल्लयात दमन याःगु
मखु । वसपोलं थःगु आध्यात्मिक शक्तिं व मैत्री बलं रोज
मल्लया मन क्यातुका बिज्यागु जक खः । थो बुद्धया चमत्कार
खः ।

बुद्धं मैत्री भावना यायगु तरिका स्यना बिज्यागु दु । व
थथे खः - मैत्री भावना यायबले न्हापां मयोपिं लुमंका याय
मज्यू । न्हापां योपिन्त, अनं लिपा थः जोलिंजोपितं, अनं नं
लिपा नुग क्यातुल कि तिनि मयोपितं लुमंका मैत्री भावना
यायगु । व थथे खः - न्हापां थःनि मैत्री चित्त दुम्ह, ताले लाम्ह
जुइमा । द्वेष मदुम्ह व ल्वे मदुम्ह, सुखीम्ह जुइमा । अनं लिपा
जिथे तुं मेपिं नं वैरभाव मदुपिं जुइमा, तं मदुपिं जुइमा, ल्वे
मदुपिं, सुखीपिं जुइमा ।

थुकथं इमान्दारीपूर्वकं शुद्ध मैत्री चित्त बलाकेगु अभ्यास
याना यंकल धा:सा शत्रुतेसं वयात स्यंके फइमखु । तर शुद्ध
चित्तं निस्वार्थपूर्वकं ज्या याना यंकेमाः, खं नं बांलायमा
थज्यागु छुं हाकुगु दाग मदुगु मैत्री चित्त दुगुलिं बुद्धयात सुनां
नं स्यंके मफु । थो जुल बुद्धया मैत्री बलया खं । आ: स्वेनु, थन
भीथाय् जूगु घटना ।

छम्ह मिसायात वया भा:तं निदं स्वदं तक न्वमतू,
वास्ता नं मया: । थुयाब्यूगु जा नं मन: । विहारे वना मैत्रीया
बारे बाखं न्यना थ:गु छेयँ वया सुथ न्हापनं दनाकथं शुद्धगु
मैत्री चित्तं द्वेष भाव व तं छत्तिं मतसे थ: भा:त लुमंका
वयात जय जुइमा, भिं जुइमा, ल्वे छुं. मदेमा, सुखी जुइमा
धका भिन्हु भिन्त्यान्हु तक मैत्री भावना याना यंकुबले भा:तं
न्वतूवल, माया नं या: वल । अब्बे व मिसा ला स्वर्गे
थ्यनातिगयन । नर्कं स्वर्ग थ्यंम्ह जुल । आ:निम्हं याउँक जीवन
हना च्वन । शान्ति जुल ।

थो अनुभव व अभ्यास याना स्वे:मागु खं ख: । थौं
कन्हेयागु दूषित फोहरगु राजनैतिक वातावरणे परस्पर द्वपं
बीगु, कुंख्यनेगु जुया च्वंबले बुद्धया मैत्रीया खं प्रचार याय्गु ला
मयाय्गु ला धयाथें मती वो । तर पारिवारिक जीवनयात ला
थो मैत्री छगू अमृत वास: धा:सां पाइमखु ।

जि छक: बुद्धया चमत्कारया बारे च्वया च्वनाबले छम्ह
त्रिशुलीयाम्ह उपासकं न्यन - "छु च्वया च्वंगु थे ?" जिं धया
-"चमत्कारया बारे च्वया च्वनागु । ऋद्धिया बारे ला कि छु ?

बुद्धं प्रातिहार्यं क्यंगु स्वर्ग वना, अभिधर्मया खँ कनाविज्यागु
 अज्यागु ऋद्धिया बारे मखु । बुद्धं लः व मि थें मिले मजूपिं
 कोशल जुजुया मंभिपिं निम्ह मिले याना ब्यूगु व सारिपुत्र
 महास्थविरं थःत आकाभाकां मुर्कि छ्याना दाःम्ह ब्रह्मूया छ्यें
 भोजन बिज्याःगु चमत्कारया खँ आदिया बारे च्वयागु का । ”

थुलि खँ न्यने धुंका व उपासकं थः बाज्याया
 चमत्कारया खँ न्यंकल । जिमि बाज्या छथाय् गामे वं बले
 ध्यबा त्यासा कयातःम्ह मनु नाप लात । अले जिमि बाज्यां
 धाल- “छं ध्यबा बी हे मत्योनि ला ?” अब्ले मेपिं पासापिं नं
 बोना यंकूगु जुयाच्वन । त्यासा कया तःम्हसिया नं पासापिं
 अन दुगु जुया च्वन । व ध्यबा त्यासा कया तःम्हस्यां धाल -
 “छंगु ध्यबा कयातयागु हे मखु । मखुगु खँ ल्हाय् ज्यूला ?”
 थुलि धया वं न्यताले यांकया दाया बिल हँ ।

अले जिमि बाज्याया पासापिसं नं व मनूयात जोना
 दाल हँ - बरा छ साहुयात दाइम्ह धका । अब्ले जिति बाज्यां
 ए ए दाय्मते । व अज्ञानि जुया जिके ध्यबा कयाः नं मकया
 धका जितः तुं अःखः बतं दाल । म्वालका, वयात दाय्मते ।
 भीपिं नं व थें अज्ञानी छाया जुइगु ? वया जय जुइमा, धया
 छिने याना बिल हँ ।

कन्हे खुनु सुथ न्हापनं व मनू ध्यबा पो जोना जिमि
 बाज्यायाथाय् वयाः क्षमा फोना धाल हँ - “म्हगः पासापिं दुथाय्
 न्हयोने ध्यबा हिं धांगुलिं इज्जत वन धका तँ पिहाँ वया
 साहुयात दाय्लात । जि म्हगः चच्छिं न्हयो हे मवो । ध्यबा

कया दिसं ना धका बिल हँ । थो गज्याःगु मैत्रीया चमत्कार ?

व साहु न्हिं न्हिं विहारे वना च्वनीम्ह उपासक खः
थज्यापिं उपासकत थौं कन्हे उस्त खने मदु ॥ आःयापिं भावना
नं यानाच्वनी, बाखँ नं कना च्वनी, माने मयाः धका तं चाया
च्वनी । भिक्षुपिं नं उपासकपिं नं लना सोसा आपाः मपाय्
धुंकल । उपासकपिं नं कुंजक खिनाच्वनी । भिक्षुपिं नं अथे हे
जुयावल । थ थःगु गलित सुइकार याय्गु बानी मदया वल मैत्री
चित्त देके फुसा थथे जुइ मखुला ?

करुणा -२

थोयां च्चे बुद्धया मैत्रीबल जक व पारिवारिक जीवने नं खनेदेक फल ब्यूगु घटना न्हयथना । तर मैत्रीं जक फुक समस्या न्हना मव । न्हयाथाय् नं मैत्रीं जक ज्या मवो । थो पक्का नं खः कि बुद्धया मैत्रीं शुद्ध जूगुलिं मेपिसं वसपोलयात स्यकेत सोसां स्यंके मफु । खँ छु धाःसा अत्तेरीपिं, मिचाहापिं भिक्षुपिंत वसपोल बुद्धया मैत्री लगे मजू । देवदत्त भिक्षुयात व हुल्याहापिं छब्बग्गिय खुम्ह भिक्षु पुचःपिंत बुद्धया मैत्री ज्या वोगु खनेमदु । अथे धका उमि प्रति बुद्धया मैत्री व करुणा बुलु मजू । मैत्री व करुणा ज्यामवोपिंत वसपोलं बह्म दण्ड अथे धयागु सामाजिक बहिस्कार सजायँ बिया बिज्यागु पालि सफुली यक्को खने दु । थुकी सीदु दण्ड नं बीमाः ।

आः गौतम बुद्धयाके दुगु निगूगु तःधंगु गुण करुणाया खँ न्हयथने । करुणा धयागु करपिनि दुःख जुयाचोंगु व घाःपा जुयाचोंगु खनीबले नुगः काइयां मिनिगु, दया वनीगुयात धाइ । थः मचा ख्वइबले माँया नुगःपाय् चासुया दुरु त्वंकेमास्ते वइगु करुणा चित्त दुगुलिं खः । भी साधारण मनूतेसं पिनें जक दया दुथें क्यनेगु बानी बुद्धयाके मदु । दुःखीम्ह खनीबले थम्हं हे उद्धार याना बिज्याइम्ह बुद्ध खः । अपो धयाथें सुथन्हापनं दना थौं जिं सुयात उपकार याय् धका करुणा समापत्ति धयागु ध्याने चोना विचाः याना बिज्याइ ।

बुद्धं ल्वगियां सेवा याना बिज्यागु खँ

छन्हु भिक्षुपिं चोना बिज्यागु विहारे बुद्ध चाःह्यू बिज्यात । अबले तिस्स धैम्ह भिक्षु छम्ह म्ह छम्हं कै वया , कै पाके जुया , न्हि दाय्या पंम्हया धोगिगु थें जुया चोन । वयागु म्हछम्हं हि व न्हि जक जुया नवोगुलिं भिक्षुपिंसं सेवा याय्गु तोताबिल । खि चो नं लासाय् तुं वेका अनाथ वा अशरण जुयाचोन ।

बुद्धं व तिस्स भिक्षुया दशा खना छम्ह निम्ह भिक्षुपिं नापं बोनायंकापिं पासा बोना भुतुली बिज्याना लः क्वाका बिज्यात । मेपिं भिक्षुपिं घच्चागुलिं वास्ता मयाःगु धैगु सीका व भिक्षुया चीवर वस्त्र त्वका क्वालखे चायाः निभाले पाना बिज्यात । व भिक्षुयात खातानापं ल्हवना भुतुली यंका क्वालखे कापःप्याका वयागु म्ह हुया मोल्हुका बिज्यात । अबले व भिक्षुयात नर्कं स्वर्ग थ्यंम्ह थें आनन्द व सुख अनुभव जुल मखा जुइ । बुद्धं हे सेवा याना बिज्यावले । उबले भगवान बुद्धं भिक्षुपिं सःता धया बिज्यात- “यो गिलानं उपट्ठाति सो मं उपट्ठाति” अर्थात् सुनां ल्वगिया सेवा याइ वं बुद्धया सेवा याःगु जुइ । हे भिक्षुपिं छिपिं धर्म प्रचारया लागि छें बुं व मां बौ तोतावोपिं, छिपिसं थवंथवे सेवा व विचाः मयासा सुनां ल्वगिया सेवा याइ ? गथे धया बिज्यात अथे हे याना बिज्याइम्ह बुद्ध खः धयागु खँ थुकी सी दु ।

सुनीत पोडेया प्रति बुद्धया करुणा:

छन्हु गौतम बुद्ध न्हापनं भिक्षा बिज्यात । अबले सुनीत धयाम्ह पोरे छम्ह गं थाना बँ पुना चोन खनि । अथे गँ थानाचोंगु छाय धाःसा गँ थाना बँपुना चोंगु धका सीका सुं हे छें नं पिहाँ वइ मखु । सुथ न्हापनं पोरेया ख्वाः खनी धकाः । बुद्ध सरासर बिज्याना चोंगु व सुनीतं खन । वया मती खः गँ थानागु बुद्धं मताःला ? वया छुयाय-छुयाय् जुल । गन वने गन वने जुल । अंगः पाखे सोया प्यपुना चोन । बुद्ध वया लिक्क बिज्यात सःता धया बिज्यात- “ए सुनीत ! छ छाय् ग्यानागु ? छ नं मनू जि नं मनू ग्याय् म्वाः ।”

सुनीतं पोडेँ धाल - “भो भगवान ! छलपोल नाप जिं खँ ल्हानाचोंगु ब्रम्हु बाज्यापिसं खँसा जित बाकी तइमखु । छपिं थनं याकन बिज्याहुँ । जिं गँ थाना बँपुना चोनागु छपिसं मताःला ?”

बुद्धं धया बिज्यात - “गँ थानाचोंगु तायाः हे-थन वयागु जिं ! जिं छतं रुपकार याय् धका थन वयागु । छ न्हयाब्लेँ आमथे क्वह्यना चोनेगु ला ? छ भिक्षु जुइ न्ह्यां ला ?”

सुनीतं धाल - “भो शास्ता ! जित सकसिनं घृणा याइगु, थी मत्योम्ह धाइगु । छपिसं जित गिजे याना बिज्यानागु ला ?”

बुद्धं धया बिज्यात - “मखु-मखु धात्थें छ इच्छा दुसा भिक्षु याना बी धका थन वयागु । नु जिनाप” धका विहार

बोनायंका भिक्षु याना शुद्धम्ह याना बिल । हानं बुद्धं धया
 बिज्यात - "छं बांलाक आखः सेकि । छं लोमंके मज्यू - जि
 जांदुम्ह जुया आध्यात्मिक उन्नति याना पूजा याय् योग्यम्ह जुइ,
 माने याय् योग्यम्ह जुइ, पह चह बांलाका ज्ञानिम्ह जुइ । अले
 छ च्चे थ्यंम्ह जुइ । व सुनीतं बुद्धं धया बिज्याःथें सुथ न्हापनं
 दनेसात व बहनी घनेतेका बुद्धया खँ लुमंका गुण धर्म अभ्यास
 याना व अरहत्त (शुद्धम्ह) जुल । उकिं बुद्धं धया बिज्यागु-

*"न जच्चा वसलो होति न जच्चा होति ब्राह्मणो,
 कम्मना वसलो होति कम्मना होति ब्राह्मणो ।"*

(अर्थ- जन्मं सुं नीच जुइ मखु, जन्मं सुं ब्राह्मण नं जुइ
 मखु । ज्यां हे नीच व ऊच (ब्राह्मण) जुइ । थो जुल बुद्धया
 करुणा ।

भीसं थौकन्हे अखबारे बोना चोना खुसिं चुइकाहःपिं
 मनुतेत बचे यानाब्यूपिं नं दु । दुर्घटनाय् लाना घाःपा जूपिन्त
 अस्पताले यंकाबीगु । थो करुणाया चिं खः । मनुतेसं रक्तदान
 यानाचोंगु करुणाया चिं खः । गनं मोटर गाडे जुइबले घ्वाय्
 माला चोनी । अबले करुणा दुपिसं घ्वाना ग्वाहालि बी । करुणा
 मदुपिसं ग्वाहालि बी मखु । भन तमाशा स्वथें स्वया चोनी ।
 सुं मनु ध्याचले दयाः गोतुला चोनीबले करुणा मदुपिं हा ! हा
 धका न्हिला चोनी । करुणा दुपिनि नुगः मछिंका घा !! सो व
 छम्ह बांमलाक हे दल खनि का ! धका हाला नुगः मछिंका
 चोनी । वयात ल्हाः जोना थनाबी ।

जिं असने छम्ह समीनीचां लँ दथुइ केरा खोला वांछोया
तःगु मुंका लँया सिथे वांछोयाचोंगु खना । छाया धाःसा केरा
खोलाय् चोद्यला बांमलाक दय्यो । दया तुति मर्के जुइयो ।
असने हे जिं छक केरा खोलाय् चोद्यला तसंक्र बांमलाक
देधुंकल । उकिं व समीनीचां करुणा तया केराखोला मुकां छखे
सिथे चीका चोंगु खः । भीसं अथे याय् मफुसां केरा नया लँ
वां छोयगु बानी मयाय् नु । अले भीगु जीवन नं च्वे थहाँवनी
ला ! करुणामय जुइ फइला ?

मुदिता-३

मुदिता अर्थात् करपिनि भिं जूगु जियावोगु खना लय्ताय्गु पह दुम्ह मनू महापुरुष जुइ फु । थो चतुर्ब्रह्म विहार या स्त्रंगगु धर्म खः । मेपिनि उन्नति जूगु खना लय्ताय् धयागु आपाः सिके खने मदुगु गुणधर्म खः । बरु अखबतं नुगः क्वाता क्वाता मुइकीगु स्वभाव दुपिं हे अपो खने दु समाजे । थो तसकं शोभित मदुगु समाजया ल्वे खः, दुर्गुण नं खः ।

माँ बौपिनि थः काय्म्हयाय्पिं भिना वइगु, जाँचे पास जुइगु, जागिर चूलाइगु खनीबले तसकं लय्ता वो । थो नं मुदिता धाय् मछिं ।

अंगुलिमाल ज्यानमाराया न्हापायागु नाँ अहिंसक खः । व साप ज्ञानि । आखः बोनेगुली नं तसकं च्वन्ह्याः । गुरुया आज्ञा पालन याय्गुली नं यक्को च्वे ला । अनुशासित जूगुलिं गुरुया विश्वासपात्र जुल । मेपिं विद्यार्थीत अथे मखु । गुरुं अपो धयाथे अहिंसकया गुणगान याइगु जुयाः लय्ताय्गु गनं गन इमिसं ला वयात जक स्यंकेगु गोसाः गोल । वयात लिन्तु लिनाः तुति जोना बस्वाय्गु स्वत । अहिंसकया बारे मखु मखुगु खँ देका गुरुयाथाय् चुक्लि याःवन । गुरु पत्याः मजू । छन्हु अहिंसक कपाः स्याकाः च्वंबले गुरुमाँनं मुले छ्योँ दिका कपा तियाच्वंगु खना गुरुमाँ नाप अहिंसकया यो त्यो जूगु खँ देका गुरुयात चुक्लियात । थः मिसाया बारे खँ न्यनेसातं हे गुरुया विवेक बुद्धि छखेलात । जोशे होश मंत । थम्हं स्याय् मजिया मनू स्याना पतिंमाः हया गुरुपूजा याय्हिं धाल । अहिंसकनं अन्ध गुरु भक्ती लाना च्वन । मनू स्याना पतिंमाः क्वखाल, अले मानव दानव

जुल । थुकथं अंगुलिमाल ज्यानमारा जुल । थो अहिंसकया
पासापिनि मुदिता चित्त मदुगुया चिं खः ।

जापाने रुपसुन्दरी छम्हेसित ल्योबले मेम्ह रुप
सुन्दरी जुइगु आशा याना च्वंम्हेस्यां तेजाबया सिसिं केका ख्वाः
हे भज्यंका बिल । थो तःदँ न्हयो हे अखबारे छापे जुगु समाचार
खः । थो मुदिता चित्त अर्थात लेताय्गु पह मदुगुया चिं खः ।

भगवान बुद्धया पाले छथाय् गामे छम्ह भिक्षुं विहारे
च्वंच्वन । लिपा छक सारिपुत्र भन्ते अन बिज्याबले व भिक्षुया
दातां साप माने यात । साक्क जोरे नं याना नकल । व खना
अन च्वंच्वंम्ह सुधम्म भिक्षुया नुगः मुल । नां जा बांलाम्ह खः
तर मतिकुरा पहम्ह जुयाच्वंन । व उपासकया नां जितः लुमंथे
चित्रगृहपतिथें च्वं । व उपासकयात ध्याचू नका ब्यंगयाना व
भिक्षुं खँ ल्हात । अले चित्तगृहपतिं नं मने छता खँ तया म्हुतुं
मेता खँ ल्हात धका धयाबिल । व भिक्षुं बुद्धयाथाय् वनाः
फलानाम्ह उपासकं अपमान यात धाः बले न्येने कने यानाः बुद्धं
धया बिज्यात- “भिक्षुयागु हे गल्लि खः । छं गल्लि सुइकार या,
उपासकयागु गल्लि मदु । छंके मुदिता चित्त मदु ईर्ष्या जक
दु ।”

थौं कन्हे नं थाइल्याण्ड, श्रीलंका व थन नेपाले नं गुगुं
विहारे बांलाक ज्या याना धर्मप्रचार याना च्वंगु स्वे सफया नुगः
क्वाता क्वाता मुइका च्वंपि जक मंखु स्यंकेत सनाच्वंपि नं
दु । थो मुदिता चित्त मदुगुया चिं खः ।

मुदिता चित्त दुम्हेस्यां मेपिसं बांलागु ज्या यानाच्चंगु खंसा आहा ! वं साप बांलागु ज्या यानाच्चंन बा ! भीसं नं अथे याय् फेकेमाः । करपिनि उन्नति जूगु, जियावोगु खनाः लेताइ, फलानाम्हस्यां मेहनत वा गाक्कं कुतः याना जीवन ताले लाकलः, नेत धन्दा काय्म्वाल, खूव कीर्ति तल, नां कमेयात, धका ले तायाच्चंनी ।

राजनीतिक पार्टीं नं छगु पार्टीं बांलाक ज्या याना क्यंसा मेमेगु पार्टीया नुगः क्वाता क्वाता मू । भीसं नं जनताया हित जुइगु ज्या याना क्यने माल धका प्रेरणा व आदर्श मकासे अःखबंत स्यंकेगु कुतः याइ । थो मुदिता चित्त म्दुगुया चिं खः ।

अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रे नं छगु चिकिचाधंगु देशे उद्योग धन्दा कारखाना उन्नति याना यंकल धाःसा ततःधंगु देशं ग्वाहालि वीगु ला गनं गनं, लेताय्गु ला गनं गन थःपिनिगु सामान दंक बिया कारखाना बन्द याकेगु स्वइ । उदाहरणया लागि लिक्क च्वंगु छगु देशं गलैचा व कापः दंक नेपा दुतहया नेपाःया गलैचा वा कापःया कारखाना चले मजुइगु अवस्था थ्यन । थो नं लिक्क च्वंगु देशया मुदिता चित्त म्दुगुया चिं खः ।

भीथाय् भ्वासि पह पिकया महापरित्राण याय्गु लहर वयाच्चंगु दु । लखं लख दां खर्च याय्त नुगः मस्या, साधारण कथं जक याःसा ला पाय्छि हे जू । अपो भ्वासिपह पिकया याइगु खनीबले मुदिता चित्त उत्पन्न मजू । छाय् धाःसा पिन

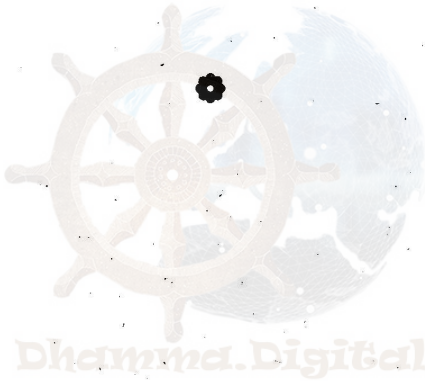
पिने बुद्ध धर्म प्रचार यायूत सफू हे मद्दु । उकिं बुद्ध धर्मया सफू
 छापे यायूत व गरिबपिं विद्यार्थीतेत छात्रवृत्ति बियगु अक्षय
 कोष देका उकिया ब्याजं ज्या चले यायू दुसा ज्यू थें च्वं ।
 महापरित्राणया खँ न्ह्यथनाबले ग्यासें वो, छाया धाःसा भिक्षुपिनि
 छगु तःधंगु आम्दानी स्रोत हे थो खः ।

थौं कन्हे “सन्ध्या टाइम्स” अखबारे बुधबार खुनु बुद्ध
 धर्मया बारे छपाना तंसा पौ युवा बौद्ध समुहया संयोजकत्वे
 पिहाँ वयाच्चंगु खना यक्कोस्या लेतावो । थज्यागुली ग्वाहाली
 ब्यूसा थो नं महापरित्राण यानागु सरह जू थें ताया । थज्यागु
 ज्यायू लेतायूगु नं मुदिता चित्त खः । श्रद्धावानपिसं थुगु तंसा
 पौयात (धर्मप्रचार यात) ग्वाहालिकथं युवा बौद्ध समूहयात
 जन्मदिंया नामे व मदे थुंकुपिनी नामं त्याग यानादीसा दीर्घायु
 नापं ल्वे नं मदै धैगु विश्वास दु ।

थन मुदिता चित्तया खँ च्वंया च्वंनाम्हेसिके नं न्ह्याब्लें
 मुदिता चित्त मद्दु । थन च्वे नं मुदिता चित्त मद्दुगु खँ
 पिहाँवल । उखुनु असार पुन्हिया लसतायू छथायू प्रवचन
 गोष्ठी जुल । अन बुद्धं यमक प्रातिहार्य ऋद्धि क्यंगु बारे
 छम्हेस्यां धाल - भिक्षुपिसं ऋद्धि क्यने मज्यू धका बुद्धं नियम
 देका बिज्यात, तर बुद्धं हे असार पुन्ही खुनु ऋद्धि प्रातिहार्य
 क्यना बिज्याबले, बुद्धयाके प्रश्न न्यन - “छपिसंतु भिक्षुपिसं
 ऋद्धि क्यने मज्यू धका नियम देका हानं छपिसं तुं ऋद्धि क्यने
 ज्यूला ? थो पायूछि जू ला ? अब्ले बुद्धं धया बिज्यात हँ
 भिक्षुपिंत जक नियम देकागु थःत मखु । थोला बुद्धयात
 क्वफ्वाणा तःगु खँ खः । भिक्षुपिंत जक नियम खः । संविधान

प्रशासकयात (जुजुयात) मखु धाय्थें, जुल । थो खँ न्यना जिके मुदिता चित्त मदयावन ।

थः मिसाया न्हयोने मेपिं मिसातेगु बयान व प्रशंसा याय् मज्यू हँ । अथे जुइबले थः कलाः याके इर्ष्या दना वया मुदिता चित्त तनावनी हँ । थो बुद्ध धया बिज्यागु खँ खः । थःत मखु धाय्बले देशया संविधान जनताया लागिजक खः धयाथें जुल ।

उपेक्षा-४

चतुर्ब्रह्म विहारया न्हापांगु मैत्री अनं लिपा करुणा, वयांन लिपा मुदिता धुंका दकसिबे लिपायागु उपेक्षा खः । मैत्री, करुणा व मुदितां ज्या मवोसा उपेक्षा छ्यलेगु धैगु बुद्धया धापू खः । थो व्यवहारिक नं खः । छाया धाःसा सकसिकें मैत्री, करुणा, मुदिता गुण मदेफु । दुसा नं व्यवहारे छ्यले अःपु मजू, लगे नं मजू । अले उपेक्षा भाव दुसा जीवन याउँक न्ह्यानाचोनी ।

उपेक्षाया लक्षणः

उपेक्षा चित्त दुसा न्ह्याथाय् नं छुं भेदभाव मतसे समान खनाः व तटस्थ जुया चोने फु । यो मयो छुं भेदभाव दइमखु । थुगु पत्ती बोधिसत्वपिसं पुरे याइगु उपेक्षा पारमिताया लक्षण जुल ।

थो खँ साधारण मनुते लागि नं बांलागु खःसां व्यवहारे छ्यले अःपु मजू । गौतम बुद्धं धया बिज्यागु कथं साधारण मनुतेसं याय्फुगु पत्ती बांलागु खःसां मखंपह याय्गु, अले उगु बांलागु बारे अपो कल्पना जुइ मखु । मयोगु खनीबले व मयोम्ह नाप चोने मालीबले म्हमस्यूपह याना चोनेगु अले वैरभाव व तं पिहाँ वैमखु । म्वाः मदुगु खँ न्यंकः वइबले नं खँ मन्यंसे मताछु याय्गु । म्वाः मदुगु खँ ल्हाइथाय् नं थम्हं खँ मल्हासे चोनेगु । ज्यासा अज्याथाय् चोँ हे मचोनेगु बांलाजू । न्ह्याब्ले मयोम्ह नाप चोने मालीबले वयागु नं छु गुण दु, वं उपकार यानातःगु दु धका लुमंका चोनेबले उपेक्षा चित्त बलाना चोँ, अले मन याउँसे चोँ ।

शत्रु खनीबले शत्रु धका लोमंका छोयगु व अज्ञानि जुया अथे जुलका ! भी छाया अज्ञानि जुया चोनेगु धका उपेक्षा भाव तया चोनेगु । भिमंहा पासा खंसा नं अपो यो पह क्यना पक्षपात मयायगु । बुद्धया न्ह्योने थः काय् राहुल कुमार व दुष्टमह देवदत्त निमं बराबर ।

भी साधारण मनूतेत व्यवहारे छयले थाकुगु छु धाःसा योपिं खनीबले यो पह मक्यनेगु । थो ज्याछिंगु खं मखु । मयोपिं खनीबले ला मखं पह याय् धायका । गनं कार्यक्रम देका चोनेबले मजि मगाःपिं त तःधपिं दुकाय् मालीबले कार्ड दुला धका न्यनेगु खं हे वइमखु । थन पक्षपातया खं वइ । अले उपेक्षा छखे लाना वनी । अथे खःसा नं शान्ति यो धयागु जूसा याउंके जीवन हनेया लागि थज्याःगु गुण धर्मया आवश्यक खने दु ।

उपेक्षाभाव बःलाइबले प्यंगु अगती चोना अनैतिकताय लाना ज्या याइ मखु । अथे धयागु ।

१. ईच्छया बशे लाना यो मयो धैगु पक्षपाती जुया,
२. तंया बशे लाना,
३. भयया बशे लाना व
४. मोहया बशे लाना छुनं ज्या याइमखु, खं नं ल्हाइ मखु ।
१. ईच्छया बशे लानाः अथे धयागु लोभे लानाः, यो मयो या भेदभाव तया मखुगु, मत्योगु पापकर्म याइमखु । छंत लाख दाँ बी फलानाम्हेसित स्याना वा धाल

धाःसा ध्यबाया लोभं मनु स्याना बी । उपेक्षा बल्लाम्हेस्यां
थों ज्या याइमखु ।

२. थःत स्यंकातःगु व मभिंगु ज्या यानावःगु लुमंका तथा
तया भोंके बदला कायगु पालेगु ज्या यानाचोनी ।
उपेक्षा चित्त दुम्हेस्यां थथे थज्यागु बदला कायगु ज्या
याइमखु ।

३. भयया बशे लाना मखु मखुगु साछि बके याना मनूतेत
स्यंकेगु ज्या याइपिं दु । मखुगु, मत्योगु धका सीकं
सीकं थःत ज्यावोम्ह मनू, वयागु खँ मन्थन कि लिपा
ज्या मछिनेफु, आपद वेफु धका, अदालते मखुथे
साछि बके याय् मालीगु दु । उपेक्षा भाव बल्लाम्हेस्यां
थज्योगु मत्योगु ज्या याइमखु । मध्यस्थ जुया
चोनी । शुद्ध मनं तटस्थ जुइ । अवसरवादी जुइगु ज्या
याइमखु ।

४. मोहया बशे लाना पाप कर्म याइमखु । मोह धयागुया
अर्थ निगु दुः छगू अज्ञानता व मूर्खता खः । मेगु पत्ति
छुं वस्तुली मोहित व आकर्षित जुइगु । गथे कि
बलात्कार याइगु । थुपिं पाप मोहित जुया याइगु
खः । छुं वस्तु खुया लाका काइगु नं आसक्त जुया हे
खः छगु उदाहरण न्ह्यथने । छगू लुंकमि ज्यासले
हिरा थुनातःगु अंगू न्या वयाचोन । अंगू तसकं बांलागु
जुयाचोन । मनू छम्हस्यां सोयाचोन । वया व अंगू
तसकं यल । वं लाका यंकल । व मनूयात जोना न्यन

- थन जिपिं मनूत चोंचोंगु मखंला ?

व मनखं लिसः बिल - जिंला छिपिं सुं मखं । जिंला बांलागु अंगू जक खँ । जि ला अंगू खना मोहित जुल । उपेक्षा चित्त बल्लाम्हेस्यां थज्यागु मोहया बशे लाना मोहित जुया पाप कर्म याइ मखु ।

उपेक्षा चित्त दुम्हेस्यां अष्टलोक धर्म खना विचलित जुइमखु । अष्टलोक धर्म धयागु लाभ, अलाभ, यश, अयश, निन्द्रा, प्रशंसा, सुख व दुःख । थो च्याता स्वभाव धर्म सुं बचे मजू । बुद्ध नं बचे मजू । निन्दां बचे जूपिं सुं मद्दु । बुद्ध थुपिं च्याता अष्टलोक धर्म खना छतिं विचलित व कम्पित्त मजू । भी साधारण मनूत अथे मखु । तर उपेक्षा चित्त बलात धाःसा भीपिं नं कम्पित्त मजूसे, चिन्तित्त मजूसे चोनेफु । उपेक्षा दइबले सुख जूसां दुःख जूसां उथें, छुं फरक खने दइ मखु । सुख जूसां न्यासिचाः पह खनेदइ मखु । दुःख जूसां नुगः मछिं ख्वाः वइमखु ।

बुद्धयात न्ह्याक्को प्रशंसा याःसा नं निन्दा याःसा नं छुं असर मलाः । उकिं बुद्धं धया बिज्याःगु ।

“सेलो यथा एक घनो वातेन न समीरति,

एवं निन्दा पसंसासु न समिञ्जन्ति पण्डिता”

अर्थ - छगो मुक्कं लोहँयागु पर्वतयात फसं संके मफइगु थें तुं, पण्डित विद्वान (उपेक्षा बल्लाम्हेसित) निन्दां व प्रशंसा विचलित याय् फइमखु । संके फँ मखु ।

थो उपेक्षा धयागु बोधिसत्वपिसं पुरे याना बिज्याःगु दशपारमिता मध्ये दक्कसिबे लिपायागु मू अपोदुगु गुण धर्म ख ।

बोधिज्ञान प्राप्त यायूत पुरेयायूमाःगु न्हयूगु बोधिअंग
मध्ये नं छगू मुख्यगु अंग खः । चतुर्ब्रह्म विहार धर्मया नं छगू
दक्कसिबे लिपायागु मू दुगु अंग खः । सारा जीवनयात वासः
थें ज्याखेले दुगु गुण धर्म खः ।

श्रद्धाधन

साधारण मनूते नितिं ध्यवा, छें, बुँ, लुँवह आदि धन सम्पत्ति मदेकं मगाः । तर बुद्धया धापु कथं धात्थें भिंम्ह व सत्पुरुष जुइगु खःसा च्चे न्ह्यथनागु भौतिक सम्पत्ति जक दयां मगाः । तःधंम्ह मनू जुइत आध्यात्मिक गुण सम्पत्ति न्हेता मदेक मगा -

१. श्रद्धा - विश्वास, अन्धविश्वास मखु । नुगः चक्कना चोनिगु लेताइगु स्वभाव खः ।
२. शील - चाला बांलाका चोनेगु, हिसि दु धाय्का चोनेगु, पह चह बांलाइगु खः ।
३. लज्जा - पाप कर्म, मत्थोगु ज्या याय्त मच्छालेगु ।
४. भय - मखुगु, बांमलागु ज्या याय्बले मेपिसं धाइ, ल्हाइ धैगु ग्या पह दैगु ।
५. श्रुत - न्यने कने याना सःस्यूम्ह, थूम्ह ज्ञानिम्ह जुइगु ।
६. त्याःग - नुगः स्या पह मदैगु, बी धुंका नुगमच्छिं पह मदैगु ।
७. प्रज्ञा - विवेक बुद्धि । खः मखु, ज्यू-मज्यू थुइका काय् फैगु बुद्धि ।

ध्यवा यक्को दुथें श्रद्धा, आचरण बांलाइगु धनं मनूया मू बहे याना बी । श्रद्धाय् प्रज्ञा नं दुथ्याय् माः । प्रज्ञा दत धाय्वं तरकारी चि दुथें, पाःख मिले जुइथें खः ।

धर्म व जीवन भू भूः धायकेत व सफल यायूत मदेक मगागु वस्तु श्रद्धा खः । श्रद्धा दःसा थवंथवे (परस्पर) विश्वास व माया ममता दइ । थःगु कुतलं लुइकागु लंपुइ वना थःगु मनसुवा पुरे याइम्हस्यां न्हापां लंपु क्यनीम्हेसिके व लंपुया बारे बुद्धिमत्ता पूर्वक विश्वास देमाः । हाहाले लगे जुया मखु । श्रद्धा मदेकं उत्साह दइ मखु । बुद्धया शिक्षा कथं आध्यात्मिक व भौतिक उन्नति यायूत विकास यायूत उपकारगु मूल अंग श्रद्धा खः । उकिं न्ह्यागुं बौद्ध कार्यक्रम जुइथाय् बुद्धं सरणं गच्छामि, धम्मं सरणं गच्छामि, संघं सरणं गच्छामि धायकीगु ।

श्रद्धा निधी दुः- अन्ध श्रद्धा व शुद्ध श्रद्धा

अन्ध श्रद्धा व अशुद्ध श्रद्धा धयागु-खःमखु, पाय्छि जू-मजू, बांलाक विचाः मयासे, मथुइकं हे हाहाले लगे जुइगु श्रद्धा अन्ध श्रद्धा व अशुद्ध श्रद्धा जूवनी । ज्ञान कायगु पाखे ध्यान मतसे चमत्कार अलौकिक शक्ति, आकाश मार्ग बोया वनेगु पाखे आकर्षित जुइगु प्रज्ञा मुदुगु श्रद्धा अन्ध श्रद्धा खः । बुद्धयात श्रद्धा तइपिं तःथी मछि दुः-

- (क) बुद्धया ख्वाः बांला धका श्रद्धा भक्ति तैपिं,
- (ख) बुद्धया उपदेश बांला धका श्रद्धा भक्ति तैपिं,
- (ग) बुद्ध छम्ह तःधंम्ह त्यागी खः धका श्रद्धा तैपिं,
- (घ) बुद्धया जीवन सादा व साधारण खाना नया बिज्याः ।
- (ङ) सहनशीलता व शान्त जीवन खः इत्यादि ।

आ: थन बुद्धया ख्वा: खना लय्ता: वोम्ह भाजु छम्हेसिगु
घटना न्हयथने । वक्कलि धैम्ह ल्याय्म्हचाम्ह भाजु बुद्धया ख्वा:
बांलागु सोया चोनेत भिक्षु जूवन । भिक्षु जूवसा निसे न्हिच्छिं
बुद्ध बिज्याना चोथाय् न्हयोनेसं चोना ख्वा: जक त्वालाहाँ स्वया
चोनीगु । यो त्यो जुपिं मिसा मिजंन स्वया चोनीगु थें ।

व वक्कली भिक्षु छथासं मचोंसे ज:ख: दना नं न्ह्योने
तापाक वना नं बुद्धया ख्वा: स्वयाचोनीगु । थुकिं याना बाखँ
न्यना चोपिंत पंगल जुयाचोन । अले बाखँ न्यनीपिं हाला हल,
गथ भनं हिसि मदुम्ह भिक्षु छम्ह ।

बुद्धं मती तया बिज्यात थो अज्ञानिम्ह भिक्षुयात नुगले
स्याक्क हें धाय्माली । “ए वक्कलि ! छ गथे ज्ञां मदुम्ह ध्वां
जुयागु ? ज्ञान काय्गु गनंगन, जिगु ख्वा: जक स्वया चोन ।
जिगु म्ह नं ला हि क्वें, खि व चों जायाचोंगु दु । छंगु म्ह नं
खि, चो व ला हि क्वें जक ख: छु नं मपा: । धर्मयात खनकी
बुद्धयात खंगु जुइ । ज्ञान काय्गु सो । ख्वा: जक स्वया चान ।
थन न्ह्योने चोने मते हूँ धया बिज्यात । थुलि खँ न्यनेसात अन्ध
श्रद्धाम्ह वक्कलि भिक्षुयात ला क्वा:लखं लुना ब्युथें जुल । वं
मती तलजि ला बुद्धया ख्वा: जक स्वया चोनेत भिक्षु
जुयाम्ह । ज्ञान काय्त्त मखु । बुद्धं हे पिहाँ हूँ धासेलि म्वाना
चोनेगु छुं मतलब मन्त । बुद्धया ख्वा: स्वयाचोने मदइगु जुसेलि
सिना वनेगु हे जिल । व ला अन लिक्कसं चोगु छमा सिमा क्वे
ग:किया आत्महत्या याय्त्त तयार जुल । थो खँ बुद्धं सिल ।
बसपोलं मती तया बिज्यात धात्थें हे अज्ञानिम्ह खनि । वयाथाय्

जि वने मालीका धका सरासर बिज्याना वक्कलि भिक्षुया छ्यने ल्हाः तया न्यना बिज्यात - छु याय् त्यनागु छं ? वक्कलि बुद्धया ल्हातिं छ्यने थी सात हे सिच्चुसे चोगुं अनुभव यात । बुद्धया खाः खनेसात वयागु नुगः नं क्यातुसे चोन । वं धाल-छलपोलं जित न्ह्योने चोने मते पिहाँ हूँ धाःगुलिं बुद्धया हे मयो थें चोना गःकिया सी धकां थन वयागु ।

करुणावानम्ह बुद्धं धया बिज्यात - छंत मययाः मखु । छ तसकं अन्ध भक्त जुल । ज्ञान कायगु मती मतल । करपितं पंगल जुइक चोचोन । उकिं धयागु का । छंत मयोगु जूसा जि थन वइ हे मखुनि ।

थुलि खँ न्यनेसात हे वक्कलिं विचाःयात-धात्थें नं बुद्ध थन थ्यंक बिज्याइ हे मखु मयोगु जूसा । जि हे ध्वां जुल । बुद्ध यात म्हसीके मफुत । धवोचां तरकारि सवा मथूथें जुल । बुद्धया जि प्रति करुणा व माया दु खनि । वसपोलं जिगु छ्यने ल्हाः तेवं सिच्चुसे चोनावल । आवनिसें जि अन्ध श्रद्धाम्ह व अज्ञानिम्ह जुइमखुत । ल्हाः विन्ति याना धाल-भो शास्ता ! जि अज्ञानिम्ह खः, थनिनिसें ज्ञानिम्ह जुइ । उखुनुं निसें खूब मेहनत यानां सचेत जुया विपस्सना ध्यान याना थःत थःम्हं म्हसीका अन्तर्मुखी जुया मभिंगु कल्पनायात हां निसें लिना निस्वार्थीम्ह अरहत जुल ।

श्रद्धावानया लक्षणः

“दस्सनकामो सीलवतं सद्धम्मं सोतु मिच्छति,
विनेय्य मच्छेर मलं सवे सद्धोति वुच्चति ।”

अर्थ-शीलवान दर्शन याय्गु इच्छा दुम्ह, धर्मया खँ न्यनेगु याइम्ह, नुगःस्याः पह मदुम्हसित श्रद्धावान धाइ ।

साधारण मनूतसें श्रद्धा धयागु गनं धर्म कर्म याइथाय् जक छ्यला चोंगु खने दु । गथे कि सुनानं गनं द्योया मूर्ति दुथाय् स्वाँ धुँ, जाकि तया पुज्याय्गु यात धाःसा वयात श्रद्धा दुम्ह धाइ । तर बुद्धया धापू कथं अथे स्वाँ तया पुज्याय्गुया नाप नापं छें छें ज्या याय्थाय् नं श्रद्धा तया याय्मा, अथे धयागु मनखना बांलाक ज्या याय्मा । श्रद्धां ज्या याय्बले ज्या बांलाइ । जा थुइबले श्रद्धां जोरे याःसा पाख मिले जुइ । श्रद्धा मदुम्हेस्यां मंमदेक जा थूसा न्यालुसे पालुसे च्वनी । श्रद्धा मदुम्हेस्यां बँ पूसां बांलाक पुइ मखु । तुफिया चोका जक संकी । वसः हिउसां बांलाक साबों थाइमखु । श्रद्धा दुम्हेस्यां बांलाक मनं खना साबों थाना यचुक वसः ही । बुद्धया शिक्षा कथं श्रद्धाया अर्थ थुकथं जुइमाः । स्वाँ धुँ च्याकाः पूजा जक याय्गुयात बुद्ध श्रद्धा धका नाला मकाः ।

आः हाकनं छक अशुद्धगु श्रद्धा*व शुद्धगु श्रद्धाया खँ न्त्यथने । भगवान बुद्ध ८० दँ दुबले परिनिर्वाण जुल (प्राण तोता बिज्यात) । वसपोलं भिक्षुपिं सःता धया बिज्यात-जि सदांया लागि प्राण तोता वने त्यना । छिमिसं लापरवाही याय्मते । सतर्क व होश तया चों । “अप्पमादेन सम्पादेथ” अर्थात होशियारी जुया चों अल्लि जुइमते । थुलि खँ न्यनेवं पृथक जन (क्लेश दनिपिं अज्ञानिपिं) हवाँय् हवाँय् खोया चोन । उकी मध्ये ज्ञानदुम्ह धम्मारांम धयाम्ह भिक्षु छम्ह

“अहो ! बुद्ध दत्तले होश मदेका अत्सि जुया चोना । आः वसपोल परिनिर्वाण जुया बिज्याइन । आःतक लाःनि जिं कुतः याना मने चोंगु क्लेश, मभिंगु बानियात मदेका छोय् ।” थथे धका मती तथा पिने छमा सिमा क्वे वना आनापान स्मृति (सासः दुहाँ वंगु पिहाँ वंगुली ध्यान तथा भावना याना थःत थःम्हं म्हसीकेगु अन्तर्मुखी जुइगु अभ्यास याय्गु) कुतः याना चोन । विपश्यना ध्यान याना थःगु दुने चोंगु क्लेश ल्येहें थना छोय्गु कुतः याना चोन ।

थुखे नुगः मछिंका खोया चोंपिं भिक्षुपिसं धम्माराम भिक्षु छम्ह खनेमदु गन वन धका सोवन । छमा सिमा क्वे मिखा तिसिना ध्यान यानाचोंम्ह धम्माराम भिक्षुयात खंका इमिसं धाल-ए ! छं नुगले हि मदुला ? जिपिला बुद्ध परिनिर्वाण जुइन धका नुगः मछिंका खोया चोना । छं नुगः मछिं नं मजूला ? व भिक्षुं मताछु पह याना विपश्यना ध्यान यानाचोन । अज्ञानि भिक्षुपिसं वयात लपू जोना बुद्धयाथ् यंकल ।

गौतम बुद्धं न्यना बिज्यात - छाय् वयात जबरजस्तिं हयागु ?

भिक्षुपिसं धाल - थो नुगले हि मदुम्ह छपिनि प्रति श्रद्धा मदुम्ह खः । छपिं परिनिर्वाण जुइन, अय्सां वया छतिं नुगः मछिं मजू ।

गौतम बुद्धं न्यना बिज्यात - खःला धम्माराम छं जि प्रति श्रद्धा मदुला ? धम्माराम भिक्षुं धाल - भो शास्ता ! खोयां छु फाइदा ? उकिं छपिं दुबले हे मार्गफल (निर्वाणया) ज्ञान

लाय् धका विपश्यना ध्यान याना मभिंङ्गु बानि तोता छोय्गु
कुतः याना चोनागु ।

अले बुद्धं धया बिज्यात - हे अज्ञानि भिक्षुपिं ! छिपिं
खोया चोपिंङ्गु श्रद्धा सकलिगु मखु । व धम्माराम भिक्षुया श्रद्धा
शुद्ध व सकलिगु खः । छिपिं ज्ञां मद्दु ध्वां जुयाचोन । अप्रमादी
(अल्लिस मज्जूसें) जुया आध्यात्मिक उन्नति याना आचरण बांलाका
चोंसा जि प्रति शुद्धगु श्रद्धा क्यंगु जुइ ।

प्रसेनजित कोसल जुजुं बुद्ध प्रति क्यंगु श्रद्धा छक नं
सीकेगु बांलाइ ताया कोशल जुजुं बुद्धयाथाय् वना बुद्धया पालि
निपां जोना चुप्पा नयाचोन । अले बुद्धं न्यना बिज्यात -
“महाराज ! जि प्रति थपायसकं श्रद्धा वंगु छाया ?”

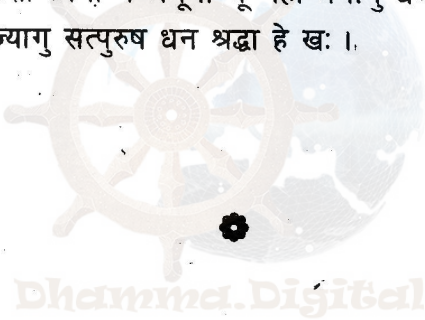
कोशल जुजुं धाल - “छिपिं ज्ञानिया ला छुखँ ल्हाय् ?
छिपिनि शिष्य भिक्षुपिं नं गपायसकं ज्ञानि, गुलि शान्त पूर्वक लें
न्यासि वनीगु । पह चह साप्पहे शान्त । दकसिबे अजू चायापुगु
खँ ला छिपिसं धर्म उपदेश बिया बिज्याइथाय् भिक्षुपिं गज्यागु
शान्त सुनां नं मुसु छक तःगु मखना । सलंसः भिक्षुपिं
फितिकक हे मसंसे चों चोन । छको छम्ह भिक्षुं मुसु छक
तेत्यंबले मेम्ह लिक्क चोंम्ह भिक्षुं चुल्यां ख्वाना सुंक चों धका
ल्हा

यात । छलपोलं गुकथं थपायसकं बांलाक तालिम याना
बिज्यानागु ?”

भो भगवान जि छम्ह जुजुं । जिं मंत्री तेत व भारदार
तेत जागिर नकातया, गाडि (रथ) बिया तया । एनं इपिं जिं

धयाथें मद्दु, जिग्गु खँ मन्थं । ख्वाःया न्ह्योने न्ह्योने जक जितः
हना चोनी । ल्यूने ल्यूने छु धाः छु धाः ! धाइगु न्यनाचोना । जि
प्रति धात्थेंया श्रद्धा मद्दु । छ्रपिं प्रति भिक्षुपिसं जक मखु
साधारण मनूतेसं नं शुद्धगु श्रद्धा तया चोंगु दु । जिं नं शुद्धगु
श्रद्धा हे माने याना चोना । तर छ्रपिनिगु उपदेश कथं ज्या
यानायंके मफुगुलिं भारदार व जनतां जि प्रति श्रद्धा मतःगु
धयागु शंका दु । छ्रपिनिगु चरित्र शुद्ध जू ।

थुकथं श्रद्धाया महिमा यक्को दु । संक्षेपं (चिकिहाकयाना)
धायगु खःसा ध्यबा व मनूया मू थहाँ वनीगु धयागु बुद्धं कना
बिज्याःथेंज्यागु सत्पुरुष धन श्रद्धा हे खः ।

शील धन

ध्यबा लुँ-वह व छें-बुँ धन सम्पत्ति नापं मदेक मगागु
“शील” चाला बांलाइगु उत्तमगु धन खः । शील मनूया शोभा
खः तेज खः । सुयागुं पह चह, स्वभाव, चालचलन बांमलात
धाय्वं वयाके न्ह्याक्को ध्यबा दुसां व मनूयागु मू दइमखु ।
चाला बांमलाम्हेसित मनूतसें पत्याः याइमखु । ख्वाः बांला
चाला बांमलाम्ह धाय्का चोनेमाली । ताले मलाम्ह, नैतिकता
मदुम्ह तःधं छूम्ह धाय्का चोने माली । चालाबांला धाइगु वयागु
पहचहलं वा व्यवहारं खः । थो खँ थुइका बीया लागि छगू निगू
घटना न्ह्यथने ।

जि छको धर्मप्रचारया ज्याय् धरान व पोखराय् वना
लिहाँ वयाबले स्वयम्भू ल्यूने चक्रपथे बसं कुहाँ वया । गबाय्त
तक त्याक्सी - टेम्पु मदु । टेम्पुला मदुसां ज्यू । मीटर याकनं
याकनं चाहिइका त्याक्सीया बरावर ध्यबा काइगु । ताउत पिया
चोने माल । न्यासिवनेत सामान थःम्हं कुबी मफु । पलख लिपा
त्याक्सी छगः जिथाय् लिक्क दिकेहेले । उकी चोम्हं मनु
छम्हसिन न्यन - गन वनेमाःगु थें ? जिं धया-ढल्को विष्णुमती
सिथे तक जक । थो त्याक्सी उखेपाखे हे वनीगु खः, थुंकी थाय्
नं दु चोसा ज्यू । लयल्यतातां चोना । लें वना चो चो उकी
चोम्हं मनुखं ड्राइवरयाके न्यन-फलानाम्ह ड्राइवरया छु हाल
खबर दु ले ?

ड्राइवरं धाल - व ला सिक्क हे चलाखम्ह (सिपालु) खः । जिं न्यासः (५००१-) कमे याःसा वं दोछि (१०००१-) कमे याइ । अले द्याक्सी चोम्ह मनुनं धाल - व ड्राइवरया व्यवहार व बानि बांला, बोलि वचन नरम, इमान्दारीता दु । न्ह्याथाय् नं वने म्हां मधाः । उकिं वं कमे याय्फु । थुगुपत्ति शील स्वभाव बांलागु खँ जुल । जितः नं याउँल । पीर मंत । जिं ड्राइवरयाके न्यना ध्यबा गुलि माल थें ? स्वया ब्युरे धाल । जिं अपो हे ल्याखँ ६०१- बिया ।

आःमेम्ह चाला बांमलाम्ह हिसिमदुम्ह ड्राइवरया खँ न्ह्यथने - धर्मप्रचारया हे ज्याय् म्याग्दी, बेनी बजार वना लिहाँ वयाबले न्हुगु बसपार्क गोगःबुँइ कुहाँवया । द्याक्सी छगले चोना थँहिति थ्यंका ब्यु धया । वया चों चों ठमेले थ्यन । अन मोटर हुल जुया चोन, मनूत नं यक्को देक खना ड्राइवरं धाल - थनं वने मखु । गनंवनेगु ले ? उखें चाहिला वनेगु धाल । जिके सामान दु । न्यासि वनेगु खँ हे मदु । न्ह्याखेंसां नु धया । व ड्राइवरं ला भद्रकाली तिनिख्यो चाःहिइका न्हूसतकं जुका वंगले हयाविल । भेडासिंग गल्लिं नं वने मखु धका जित इन्द्रचोके तोता बिल । जितः ला ड्राइवरयागु बांमलागु पह खना सिक्क हे तं पिहाँवल । हानं रिक्साय् चोना वया । ध्यबा नं यक्को वन । थन ड्राइवरं निम्हेसिगु घटना न्ह्यथनागु शीलया अर्थ थुइकाबीत खः ।

छन्हु छम्हेस्यां बुद्धयाथाय् वना न्यन-

“किंसु याव जरा साधु, किंसु साधु पतिदिठता
किंसु नरानं रतनं, किंसु, चोरेहि दूहरं ।”

(अर्थ - बुराबुरी मज्जुतले भिना चोनीगु वस्तु छु ?

न्ह्याबले प्रतिस्था दया चोनीगु क्वात्तुका तय्मागु वस्तु छु?

मनूतेगु रतन (धन) छु ? खुं खुया यंके मफैगु वस्तु छु ?

भगवान बुद्धया लिस खः

“सीलं याव जरा साधु, सद्धा साधु पतिदिठता,
पञ्जा नरानं रतनं, पुञ्जं चोरेहि दूहरं ।”

(अर्थ - बुराबुरी मज्जुतले भिना चोनीगु सदाचार खः । श्रद्धा

क्वात्तुसा न्ह्याबलें प्रतिस्था दया चोनी । प्रज्ञा मनूते रतन खः ।

यानागु पुण्य कर्म खुं खुया यंके फइ मखु ।)

धन छता हे जक खुं न्ह्यथने - बुराबुरी मज्जुतले भिना
चोनीगु शील, चाला बांलाइगु बारे । जिं २०२८ साले भोजपुर
वना । सच्छ्रिति दँ दुम्ह बुरी छम्ह मंत । जित परित्राण पाठ
याय्त सतल । अन व मदुम्ह बुरीया म्ह्यायपिं स्वम्ह ६५, ७०
व ७५ दँ पिं बुरी कन्यात लिक्कसं चोना खोयाचोन “गुल्लें नं
जिमित नुगले स्याक्क बोमबीम्ह जिमि माँ मंत । ”

जिगु मती ला दत्तले कुचाः मदेका विचाः याइपिं
मनूत । सी धुंका अथें खोयाचोंगु जुइका । जित खोया चोंपिगु
खुं पत्याः मज्जुल । सिथं यंके धुंका जःलाखःला पिंके न्यनां - व
मदुम्ह बुरीया म्ह्यापिसं खोया खोया हला चोंगु खुं धात्थें
खःला ? “गुल्लें नं नुगले स्याक्क बो मब्बूम्ह माँ मंत । ”

इमिसं धाल - धात्थें खःगु खँ खः । व बुरीं सुयातं
बोव्यूगु मताः । जःला खःला नापया व्यवहार नं उतिकं बांला,
सुनापं नं मयो व तमो पहलं खँ ल्हाःगु जिमिसं मस्यू ।

थो घटना साप हे अजू चायापुगु ऋद्धि थें ताः ।
उलिमछिं दँ तक म्ह्यापित नुगले स्याक्क बो मब्यूसे चोने
फुगु । म्ह्यापिसं नं बो फेमाःगु ज्या मयाःला !

जि छम्ह भिक्षु धर्मप्रचारक जुया नं मेपित नुगले
मस्याक्क खँ मल्हासें चोने मफु । व बुरी वोदँ वोदँ मछि
दुम्हेस्यां सुयातं नुगले स्याक्क बो मब्यूगु थो ला सिक्क हे
बांलागु शील स्वभाव खन । तःधंगु हे चमत्कार खनि ।

भगवान बुद्धं धयाबिज्यागु दु बुराबुरी मजूतले
भिनाचोनिगु शील, सदाचार धाःगु खः खनि धयागु थुइका
कया ।

शील निथी दुः चारित्रशील व वारित्र शील । गुगु ज्या
याना सुयातं पंगः मजूसा, मस्यंसा, बांलाताःसा आपासिनं
आहा ! बांलागु ज्यायात धाय्केगु चारित्र शील खः । थाय् सोया
बांलाक फेतुइ सइगु । अथे धयागु गनं सभा जुइथाय् पाहां
पिनिगु आसने मेचे फेमतुइगु चारित्र शीले दुथ्याः ।

धर्मया नामे बाहाँ स्याय्गु हिंसा कर्म याय्गु बांमलागु
ज्या मयाय्गु वारित्र शील खः । मेकथं धाय्माल धाःसा गुगु ज्या
याय्बले करपिसं छि ! छि !! अज्यांगु ज्या नं याय्गुला धाइगु
खः, अज्यागु बांमलागु ज्या मयाय्गु नं वारित्र शील खः ।

शील मनूया शोभा खः, तिसा खः । व्यवहार, पहचह
बांलाइगुयात शील धाइ । उकिं हे खः भमचा सोयाबीम्ह
लमियात धाइगु नि, शीलस्वभाव बांलाम्ह भमचा सोयाब्यु
नै । थौं कन्हे बोना तःपिं सःस्यूपिसं बांलाक मनं खना ज्या
मया धयाहल । शील स्वभाव बाँमलागुलिं थथे धयाहःगु
खइ ।

लज्जा व भय

• "हिरि ओत्तप्प सम्पन्ना सुक्क धम्म समाहिता
सन्तो सप्पुरिसा लोके देवधम्माति वुच्चरे ।"

(देवधर्म जातक)

(अर्थ - मछ्रापह, ग्यापह व शुद्धगु गुण धर्मदुपिं सत्पुरुष
(भलादमि) पितं देवधर्म दुपिं धाई ।)

न्हैगु (७) आर्य धन मध्ये थन स्वंगू व प्यंगूगु धनया
बारे जक न्ह्यथने त्यना । पाप कर्म यायूत अर्थात् बांमलाःगु
ज्या यायूत मछ्रालेगु लज्जा व करपिंस धाइल्हाइ धका ग्यायूगु
गुण धर्म मन्त कि भीके दुगु धन सम्पत्तिया मू दै मखु । मखुगु
ज्या यायूबले म्ह पीसें व वाइयां मिनावैगु दुनें वइगु खःसा
बांमलागु ज्या याना चोने बले मेपिसं खनी बले ग्यापह वैगु
पिनें वइगु खः ।

भगवान बुद्धं धया बिज्यागु दु-

"द्वे मे भिक्खवे धम्मा लोकं पालेन्ति । कतमे द्वे ?

हिरिं च ओत्तप्पं च ।" (अंगुत्तर निकाय)

हे भिक्षुपिं । निता खं याना संसार रक्षा जुया चोन । व
छु छु निता धाःसा लज्जा व भय । मछ्रापह व ग्यापह मंत कि
मनूतेसं न्ह्यागुं पापकर्म यायूत नं तयार जुइ । थौं गुलिनं
तस्करी, भ्रष्टाचार, बलात्कार, घूसकोर जुयाचोंगु खः व फुकं
धयाथें लज्जा व भय मदया अले न्ह्याक्को दुसां मगागु
आशाकुती पह व मोज मज्जा यायूगु पल्के थुइगु बानि दयाह

खः । न्ह्याक्को दुसां मगागु लोभी पह दुगुलिं मत्यो मत्योगु ज्या
याना चोन, मिचापह धाःसा धालका धैगु ह्यामि पह ग्यानापुस
चों । मनूतेसं प्यंगू अवस्थाय् पाप कर्म याना चों धका शास्त्रे
चोयातःगु दुः -

“ यौवनं धन सम्पत्ति प्रभुत्व मविवेकिना
एकैकमप्यनर्थाय किमु यत्र चतुष्टयम् । ”

(अर्थ-युवा अवस्था, धन सम्पत्ति प्रभुत्व व अविवेकपूर्ण
जुया (बांलाक विचाःमयासे) ज्यायाय्गु थुपिं प्यताय् छता जक
अवगुण दुसां अनर्थ जुइ । प्यतां दइबले धाय्गु छु ? न्ह्यागुं
मखुगु ज्या जुइफु ।)

१. युवा अवस्था, २. धन सम्पत्ति, ३. प्रभुत्व व ४. विचाःमयासे
ज्या याय्गु थुपिं प्यता न्ह्याबलें लुमंका तय्मागु खः । लुमंके
बहगु मेगु प्यता खँ दु गुकिं याना मनूत पाप कर्म बचे जुया
चों ।

१. जाति, २. बैस, ३. पुरुषार्थ ४. विद्वता ।

१. जाति- धयागु मभिंगु ज्या याय्गु तःधं जातपिनिगु
ज्या मखु । हिंसा याना ला मीगु ज्या क्वे चोंपिं क्वह्यपिसं
याइगु ज्या खः जि थें ज्याःम्ह थजातम्हेस्यां थज्यागु बांमलागु
मभिंगु कर्म याय् मज्यू । यात धाःसा लोकं छु धाइ धैगु
मच्छापहः दयावइ । मच्छाला पाप कर्म याइमखु ।

२. बैस - मभिंगु ज्या धैगु मचातेगु ज्या खः । जि
थेंज्याम्ह बैस वंम्हेसिनं थज्यागु बांमलागु ज्या याय् मज्यू
धका मती तइ ।

३. पुरुषार्थ -बःमलापिं व गरीब तेसं जक मभिंगु व मखुगु ज्या याइ । जि थें पुरुषार्थ दुम्हेस्यां, बःलाम्हेस्यां पाप कर्म याय् मज्यू धका मती तइ ।

४. विद्वत्ता - छुं मसः मस्यूपिं मूर्खतेसं जक मत्योगु कर्म याइ । पण्डित विद्वान पिसं याइ मखु । सःस्यूपिं विद्वान पिसं बांमलाग व मत्योगु ज्यायाय् मज्यू धका स्यू । इज्जत वनी न्हाय्वनी धका मखुगु कर्म याइमखु । मछाला चोनी । थुकथं प्यंगू कारणं पाप कर्म याय्गुलिं मछाला चोनेगुयात हिरि अर्थात लज्जा धाइ ।

भय धयागु मभिंगु ज्या याय्बले मेपिसं खनकि बोबी निन्दा याइ धका ग्यापह दयावइगु ग्याः चिकुपह ख :

“ गरहिस्सन्ति तं विञ्जु असुचिं नागरिको यथा,
बज्जित्तो सील वन्तेही कथं भिक्षु करिस्ससि ।”

(अर्थ- विद्वानपिसं छंत निन्दा याइ, गथेकि नागरि कतेसं फोहरगु नवोगुयात घृणा याइ, घच्चाइ, सच्चरित्रपिं भिक्षुपिसं नं छखे तइ । अले छु याय्गु ?) मछापह दुगुलिं भिक्षुत्वं पतन मजूगु घटना छगू न्ह्यथने ।

छम्ह जुजुया छम्ह भिक्षु नाप संगत जुल । व भिक्षु पाखें बुद्धया उपदेश न्यना जुजु साप प्रभावित जुल । अथे धयागु आपालं लेताया श्रद्धा वन । जुजुं थःगु हे दरबारया पःखाया दुने हे छथाय् विहार छगू देका बिल । अले न्हिन्हिं व भिक्षुयात थः गथे नेगु खः अथे हे नका लहिना तल ।

जुजुया खानाय् ला, न्या दुगु भोजन न नं व भिक्षुया
 बानि स्यनाला मदेकं नेगु मसात । एकादशी थेंज्यागु दिने ला
 दइमखु जुया चोन । वं भिक्षुं लिक्कसं चोंगु पुखुली न्या लाना
 नइगु जुया चोन । छन्हु ताउत तकं न्या लाना चोन । अबले
 दरबारं भोजन जोनावल । क्वथाय् भिक्षु मदु । उखें थुखें
 सोबले बल्लिं न्या क्यंकाचोंगु खन । थो खना दरबारं वोपिं
 मनूत तंचाल । थोला भिक्षु हे मखु, न्या लाना नइम्ह धका
 भोजन दरबारे तुं लित यंकल । अले जजुं न्यन - छाय् अन
 भन्ते मदला ? छाय् भोजन लित जोना वयागु ?

इमिसं धाल - व भिक्षु हे मखु । न्या लानाचोन । जुजुं
 न्यन - छिमिसं हे खनागु ला? व भिक्षुं छिमित खं ला कि
 मखं ? इमिसं धाल - व भिक्षुला जिपिं जक खनेवं मछाला
 बल्लिं वांछोया कोछुना विहारे वन जिमित खाः चूलाक हे
 स्वे मछाः । खाः नं हयाउसे चों ।

जुजुं धाल - अथे खःसा व भिक्षु खः नि । मछाः पह
 दत्तलेयात व भिक्षु खःनि । मछाः पह मदुसा भिक्षुत्वं पतन
 जुइ । आम भोजन व भिक्षुयात हे बिया वा धका छोया
 बिल । साक्क ने मज्यू धयागु मदु , तर पल्केथुइ मज्यू मदेक
 मगाः धाय् मज्यू । आसक्त जुइ मज्यू चाकुइ भुजिं प्यपुना
 चोने थें ।

मेगु खँ मछाः पहलं मनूया मु थकया ब्यू । मेगु
 ग्यसुलागु व बांलागु खँ जुजुं व भिक्षुयात पितिना मछो ।
 शान्ति जुल । मछाः पहः दुगुलिं भिक्षु खःनि-धाःगु जुजुया विवेक

बुद्धियात् माने याय् बहजू । लुमंका तय् बहजू ।

आरिस्टोटलया चेला छम्हेसिया मखुथाय् वनेगु बानि
जुल । छन्हु अन चोम्ह गुरुं खनेवं हे व मछ्छाला वयात् ग्याचिकुं
भुन । अले वं गुरुयाकेँ क्षमा फोन ।

गुरुम्हं धाल - छं मछ्छाले माःगु व ग्याय्माःगु आः
मखु । अन वने न्ह्यो हे मछ्छाले माःगु व ग्याय् माःगु खः ।
आः वनावेँ धुकां पश्चाताप यानां छु याय् ?

थौ कन्हे मचां निसेँ कयाः ल्यासे ल्याय्म्ह भाजु
मय्जुपिंके मछ्छापहः व ग्यापहः मदयावंगुया कारण सिनेमा,
भीडियो, टी. वी., अश्लील (फोहरगु) पत्रपत्रिका आदि आपा
दया वोगुलिं खः ।

Dhamma.Digital

श्रुतधन (न्यनेकने याना दैगु ज्ञान)

न्हापा: न्हापा सफु धयागु मदु । न्हायपनं न्यना जक सय्के सीके याइगु गथे कि थौं कन्हे कांपिसं न्यजक न्यना सय्का सीका च्वन । न्यजक न्यना कण्ठ वेका त:गु । भगवान् बुद्धं कना बिज्यागु उपदेशत नं बुद्धमदे धुंका ४६८ वर्ष तक भिक्षुपिसं कण्ठ वेका त:गु । प्यस: व खुइ न्यादँ दुबले तिनि श्रीलंकाया वट्टागामिनी (वलगम्बा) जुजुया पाले तिनि त्रिपिटक सफुती चोगु ख: ।

आ: थौं कन्हे न्यना जक सय्केसीके यानां मगा: । तीर्थयात्रा याना, सफु बोना, रेडियो, सिनेमा स्वया नं सय्के सीके याय्जू । सय्का सीका मतल धाय्वं समाजं उस्त मानेमया: विश्वास मया: । जुजं नं मान्यता मब्यू । ध्यबा यक्को दुसा जक मान्यता ब्यू । ध्यबायात जक मानेयागु जुल । मनूयात माने यागु मखु ।

आ: विशेष धन धर्मया खँ न्यना विद्वान व स: स्यूम्ह जुइफुगु व ज्ञानी जुइफुगु खँ जक न्ह्यथने । धर्मया खँ धयागु न्यना तय्मा: । अथे धयागु ज्ञान गुणया खँ न्यना ते मा: । शाक्यमुनि बुद्धं धया बिज्यागु दु । धर्म उपदेश न्यनाया न्याता फाइदा दु-

१. असुतं सुनाति - न्यने मननिगु खँ न्यने दै ।
२. सुतं परियोदपेति - न्यना तयागु न्हूधा: जुइ, शुद्धजुइ,
३. कंखं वितरति - मने सुला चोगु शंका मदया वनी

४. दिदिंठ उंजु करोति - दृष्टि तप्यनी, नुगः चक्कना वनी,

५. चित्तमस्स पसीदति - न्यम्हेसिगु चित्त व मन लेताई,
धर्मया खँ न्यना बगलिमाराया मन हिलः

तथागत बुद्धं बाखं कना बिज्याइथाय् बगलिमारा निम्ह न वना मिसाते पर्सि चोले पोचिना तःगु ध्यबा चाना काइगु जुया चोन । छन्हु छम्ह बगलिमारा या मन उपदेशे वन । अथे धयागु बाखँ कना चोंथाय ध्यान वन । शाक्यमुनि बुद्धं उपदेशे व्यु व्युं धया हे बिज्यात - मनूतेसं अपोयाना मभिंगु, करपिन्त दुःख जुइगु ज्या याना चोनी । मेपिनिगु वस्तु खुया कया चोनी । अबले वया ग्याना चोने माः । मने पीर व शोक दया चों । अज्योपिं मनूतेत मेपिंस विश्वास याइ मखु, पत्याः नं याइ मखु । अथे जुइबले व मनूया जीवन ताले लाः धाय्मछिं । सीतेका मन ग्याना भाराभारा मिंका चोने माली ।

थो खँ न्यना बगलिमारां विचाः यात जिमि पासां पर्सि चोः चाना ध्यबा यंके धुंकलं । जिगु मन थौं बाखँ न्यनेगुली वन । धात्थे नं खुइगु बानी भिंगु ज्या मखु । न्हयाबले ग्याना चोनेमाः मने आनन्द मद्दु । थनि निसें खुइ मखुत । थज्योगु ज्या याय् मखु ।

व ल्हा खालिं छें वन । कलाम्हेस्यां न्यन - थौं छाया ल्हाः खालिवयागु ? वं लिसः बिल - खुइगु ज्या तोते धुन । थौयागु बुद्धया बाखँ न्यना जिगु मन हिल । न्हयाबल ग्याना चोनेमागु ज्या तालेमला ।

कलाम्हेस्यां धाल - छिर्मि पासाया थौ गज्यागु भवे
न्याय्का मोजयाना चोन । छं ल्हाः खालिं वल, प्वाः नं
खालियाना चों थौ जिं जा नके मखु ।

व मनू सरासर बुद्धयाथाय् वना वन्दना याना धाल
- भो भगवान । जि थन न्हिं न्हिं बाखं न्यना चोनी पिनिगु
बगलिमारे याइम्ह । थौ छिपिनि उपदेशे जिगु मन वन ।
छिपिनिगु उपदेशं जिगु मन हिल । खुइगु ज्या तोता
बियाः । ल्हाः खालिं वल धका छें कलानं बोःजक ब्यूगु मखु
जा नं मन कू बुद्धं धया बिज्यात - ससरि आपालं मनूत
जां मदुपिं । आः छं खूब मेहनत याना ध्यबा कमे याना
छिर्मि कलायात ध्यबा बीयंकि अल्सि जुइमते । बुद्धया उपदेश
कथं व बगलिमारां खूब कुतःयाना ध्यबा कमेयात । अबलें
निसें इमिगु जीवन न्ह्याइपुक हना चोन । उपदेशं न्यंबले
न्यने मनं निगु खँ न्यने दत । मन नं आनन्द जुल ।

श्रीलंकाया पियदस्सि महास्थविर अफिका बिज्याबले
छथाय् जंगले चाःह्यु बिज्यात । छम्ह ल्याय्म्हचाम्हेस्यां कप्तानचां
भंगः केकुम्हसित बांलाक म्येहाले थें हाला जंगलया शोभा
देका च्वंम्ह भंग स्याय्बले नुगः मछिं मजूला ? धाबले थज्योगु
खँ सुनानं थौ तक मन्यंकु । उखुनुं निसें वं भंगत मस्यात
हँ ।

मेगु बुद्धकालीन घटना छगू न्ह्यथने ।
अनाथपिण्डिकया दासी बरोबर बुद्धयागु बाखँ न्यनार्थे मनं
खना ज्यायाना कर्तव्य पालन याइम्ह जुयाचोन । व छन्हु पुष

महीनाया सुथन्हापनं खुसी वना लःकाः वन । अबले ब्रम्हू
बाज्या छम्ह स्यु स्यु हाहाँ चिकुसंक मोल्हुना चोन ।

व पूर्णिका दासिं बिचाःयात- जिला जिमि मालिक
बोबी धका चिकु मधासे लःका : वया चोना । थो ब्रम्हु बाज्या
सुखना ग्याना मोल्हु वया चोंगु । न्यन -बाज्या सुखना ग्याना
सुथ न्हापनं चिकुसंक मोल्हु बिज्यानागु ?

ब्रम्हु बाज्यां लिसः बिल -मैचा सुखना नं ग्याना
मखु । जिं पाप याना तयागु दु व पाप चुइक छोयेमालाः
मोल्हुवया चोनागु का ।

पूर्णिका भ्वातिनीचां धाल - बाज्या मोल्हुया पाप
चुइक येंकुसा बाज्यायागु धर्म नं चुइक यंकी नि । बाज्या ! चित्त
शुद्धयाय्माः करपिन्त दुःख जुइगु ज्या याय् मज्यू । करपिन्त
मछिंक खँ ल्हाय् मज्यू । मन शुद्ध जुइमा ? ज्या
बांलाय्माः । मोल्हुया पाप कटे जुइगु जूसा न्ह्याबलें लखें
चोनीपिं न्याचात, ब्याँचात, काबले व गोंजुत बाज्या सोया नं
धर्मात्मा जुल नि ।

पूर्णिकायागु खँ न्यना ब्रम्हु बाज्यां, विचा यात -
धात्थे नं लखं पाप चुइक यंकुसा धर्म नं चुइक यंकी
नि, चित्त शुद्ध जुइमा हँ । थो ला न्हूगु हे खँ जुल । खःगु खँ
जुल ।

ब्रम्हु बाज्यां न्यन - ए मैचा ! छं थो खँ गनं सय्का
कयागु ? गन न्यना तयागु ?

पूर्णिकां धाल - थो खँ जि जिमि मालिक अनाथपिण्डक
याथाय् भगवान बुद्ध बिज्याना बरोबर बाखँ कना बिज्याइगु ।
अपो धै थें वसपोलं खँ कनी बले चित्त शुद्ध याय्माः मनं
खना ज्या याय्सेकेमाः धया बिज्याइगु ।

ए ! भगवान बुद्धयाके न्यना तयागु ला ? जिमित ला
जिमि गुरुपिसं व अबु बाज्यापिसं भगवान बुद्धयागु उपदेश
न्यने मत्यो धाइगु थज्योम्ह मिसामचां भगवान बुद्धया खँ न्यना
गुलि बांलाक कने सःगु । धात्थे हे भगवान बुद्धयाथाय् वना
वसपोलया धर्म उपदेश न्यने दुसा गुलि ज्यू खै । अले धाल
- ए मैचा ! जित भगवान बुद्धयाथाय् यंका ब्यू ।

पूर्णिकां यंका बिल । वन्दना याना ब्रम्हु नं धाल - भो
भगवान ! छ्रपिनिगु उपदेश न्यना तःम्ह थो मैचां जिगु मन
हीका बिल । जि ला छ्रपिं मयोम्ह । छ्रपिनि उपदेश न्यने मत्यो
धाइम्ह । थो मैचिगु खँ न्यना थन वयागु । छुं खँ कना बिज्यासा
ज्यू ।

“सब्ब पापस्स अकरणं कुसलस्स उपसम्पदा

सचित्त परियोदपनं एतं बुद्धान सासनं ।”

अर्थ - पापकर्म मयाना जक नं मगा, पुण्य कर्म जक याना नं
मगाः चित्त नं शुद्ध जुइमाः । दृष्टि नं तप्यनेमा ।

थुलिं खँ न्यने धुनेवं ब्रम्हु बाज्या साप लय्ताल ।
पूर्णिका मेजुं धाःगु नं थो हे खँ खः । भो भगवान । चित्त शुद्ध
याय्मागु खँ साप हे बांला थें थुइका काय् अःपु मजू ।
दुः खं मुक्त जुइत थो खँ मथुइकुसे मगाः । छ्रपिसं छ्रत्वाचा

जूसां खँ कना बिज्यागु तस्सकं मू दुगु जुल, ख्यूं थाय् मत
 च्याके बले मिखा मदुपिनि मिखा दै थें लँ दोना चों मेसित
 लँ क्यना बी थें छपिनिगु उपदेश छलंग जुल । थनि निसें
 अन्ध विश्वास तोता छपिनि शरण वया ।

थो बाखँने बुद्धं कना बिज्यागु - बाखँ न्यनेबले
 न्याता फाइदा - न्यने मननिगु खँ न्यने दै, न्यना तःगु अशुद्धगु
 शुद्धजुइ, शंका मदया वनी, दृष्टि तप्यनी व चित्त प्रसन्न जुइ
 धाःगु खँ न्याता व ब्रम्हयात दत । व ब्रम्ह बाज्यां न्यने मनंगु
 खँ न्यने दत । बुद्धया उपदेश न्यने मज्यू धका न्यनातगु शुद्ध
 जुल । शंका न मन्त, बेकोगु दृष्टि नं तप्यन । चित्त नं प्रसन्न
 जुया लेतावल ।

न्येनेकने याना सः स्यूम्ह जुइगु नं छगू आध्यात्मिक
 धन खः । आखः छग हे मसःसां नं अनाथपिण्डिक महाजनया
 दासि पूर्णिका बुद्धया उपदेश न्यना तःगुलिं ज्ञानया पाखें व
 तः मिम्ह जुल ।

बाखँ न्यनीपिं थी थी प्रकार या दु :

१. अवकुज्जपञ्जो पुग्गलोः होगंगु थलथें जागु बुद्धि
२. उच्छंग पञ्जो पुग्गलोः मुले बजि तयादनेबले वाइ थें
जागु बुद्धि
३. पुथुपञ्जो पुग्गलोः मजोगु थल थें जागु बुद्धि
१. होगंगु थले न्ह्याक्को तःसां जोया वनिथें बाखँ

न्यनीपिं नं न्ह्याक्को न्यंसा मने मथापिं । जवःगु
न्हाय्पनं न्यना देपागु न्हाय्पनं पित छोइपिं । थुपिं
न्हापांया वर्ग यापिं खः ।

२. मेपिं छखल बाखँ न्यनीपिं थज्योपिं दु कि न्यना
चोंतले यात लुमंका तै दनावने धुनकि लोमंका
छोइपिं ।

३. मेपिं छखल थज्योपिं मनूत दु बाखँ न्यनागु फुकं
लिपा थ्यंका लुमंका तैपिं । मजोगु थले तयागु जाया
चोनी ।

बाखँ न्यनाथें पालन यायेगु नं अपू मजू कनाथें नं
व्यवहारे छय्ले अपु मजू । थथे जूगुया कारण बुद्धं छु धया
बिज्यागु दु धाःसा वामा पिना घाँय्मा नं बुया वोथें मभिपिं
मनूत नं दया वोगुलिं खः । उकिं खै बुद्धं धया बिज्यागु मयोपिं
नाप त्वना चोनेगु नं दुःख, योपिं व भिपिं नाप बाया चोनेगु
नं दुःख हे खः । थम्हं धयाथें मदैगु भनन दुःख खः ।

न्यनागु खँ थुइका काय नं अःपु मजू । छक बुद्धं
“तस्सकं योगुलिं दुःख जूगु ” धका छंम्ह ल्याय्म्ह चाम्ह याकः
काय सीम्ह साहुयात धया बिज्यागु खँ सुनां नं थुइकां
क्रायमफुत ।

साप योगुलिं दुःख जूगु :

बुद्धयापाले छंम्ह साहुया ल्याय्म्ह चाम्ह याकः काय
आकाभाकां सित । ल्याय्म्हचाम्ह याकः काय सित धाय्व

अबु म्हेस्या दुःख जुइगु पीर व शोक जुइगु स्वभाविकहे जुल । व साहुया मन थातं मचोन द्यन नं मफु , ने नं मयो । चों चोना थाय् चोने मफुत । वें थें जुल । अले वया पासापिसं भगवान बुद्धयाथाय् छक वंसां ज्यू धकं सुभाव बिल ।

व साहु सरासर बुद्धयाथाय् वना फेतुना चोन । बुद्धं न्यना बिज्यात छित छु जुल थें ? ख्वाः चः मकं । मनं नं थातं मचो थें चों ।

साहुं धाल - भो भगवान ! जि छम्ह दुःखीम्ह । जि ल्याय्म्ह चाम्ह काय्छम्ह मन्त । उकिं साप शोक जुया नुगः मछिना चोन । थथे तस्सकं नुगः मछिंगु छु जुया थें ?

भगवान बुद्धं धया बिज्यात - साप योगुलिं नुगः मछिना शोक जूगु खः ।

बुद्धया थो खँ न्यनेसात साहुया तँ पिहाँ वल । छपिसं मखुगु खँ ल्हात । योगुलिं नं दुःख जुइला ? योगुलिं सुख जकं जुइका । थथे धया बुद्धं मखुगु खँ ल्हात धका भुनु भुनु हाला पिहाँ वन । काय् सीगु लोमन । बुद्ध खना तं जक पिकाना चोन । बुद्धं नं वयागु मन मेथाय् छोय् माला नं अथे धया बिज्यागु खः ।

व साहु पिने वना ताःस म्हिता चोंपिं मनूत दुथाय् वना धाःवन - ए भाजुपिं ! योगुलिं दुःख जुइ धाःगु खँ पत्याः जूला ? ताःस म्हिता चोंपिसं धाल - सुनां धागु आम खँ ? योगुलिं सुख जकं जुइका, दुःख जुइ मखु । साहुया लेताः

वल । कायसीगु खँ लोमन । त्वाः त्वाले वना बुद्धं मखुगु
 खँ ल्हात धका हाःवन । नगरं नगरे बुद्धं मखुगु खँ धाल धैग
 चर्चा जुल । राजदबारे थ्यकं थो खँ थ्यन । कोशल जुजुं नं बुद्धया
 खँ मधुल “यागुलिं दुःख जुइयो” । जुजुं थः महारानी मल्लिका
 देवी सःता न्यन -ए भगवान बुद्धं योगुलिं दुःख जुइयो हँ । थो
 ला मिले मजुगु खँ जुल बुद्धं धागु खँ ।

मल्लिका महारानीं धाल बुद्धं अथे धया बिज्यागु
 खःसा पाय्छि जू मिलेजू । मल्लिकाया खँ न्यना जुजुया तँ
 पिहाँ वल ।

मल्लिका देवी बुद्धया थाय वना न्यं वन “छपिसं
 योगुलिं दुःख जुल” धका सुयात धया बिज्यानागु ? छाय्
 धया बिज्यानागु ?

बुद्धं धया बिज्यात - फलानाम्ह साहुया याकः काय्
 सित । वया याकः काय साप योम्हं जूगुलिं दुःख जुल ।
 मयोम्ह सीसा दुःख जुइ मखु । मनयेका क्यात्तुक जोनाचोन
 धाय्वं दुःख जुइगु । मयोसा मनं क्वात्तुक जोना चोनी मखु
 अले दुःख जुइ मखु ।

मल्लिका महारानीं खँ थुल । दरबारे लिहाँ वना जुजु
 याथाय् वना न्यन - महाराजया जित यो ला ? योगु जक
 मखु साप यो, छ साप हिसिदु बाँ नं ला धका जुजुं धाल ।

मल्लिका महारानी न्यन - जि. सी सा महाराजया
 दुःख जुइला ?

जुजुं धाल - छु खँ लहानागु ? आमज्योगु नं खँ
लहायगुला । जित तस्सकं दुःख व शोक जुइ ।

मल्लिकां न्यन - छायले दुःख जुइगु ? जुजुं धाल -
साप योगुलिं दुःख जुइगु । मल्लिका महारानीं धाल - बुद्धं
धागु नं थो हे जा खःनि । साप योगुलिं दुःख जुइ धका ।

जुजुं सकलें प्रजापिं तिनिख्यले जमा जू वा धका
नायखिं च्वेकल । सकलें मुन । जुजुं धयाबिज्यात - भगवान बुद्धं
मखुगु खँ धाःगु मखु । खःगु हे खँ धया बिज्यागु खः । भीसं
मथुल । फलानाम्ह साहुं नं मथुल । याकः काय् सीगुलिं दुःख
जूगु काय् तस्सकं योगुलिं खः । मयोम्ह सीसा दुःख जुइ
मखु । छुकीसनं तस्सकं येका प्येपुना चोने मज्यू आसत्त
जुइ मज्यू धाःगु जक खः । अले बुद्धया प्रति भ्रम नं
मन्त । याकःकाय् सिना दुःखी जुया शोक याना चोम्ह साहुया
नं मन याउसैं चोने । न्यनेकने याना ज्ञान दै धैगु खँ
धन न्हयथनागु घटनां स्पष्ट जुल जुइ । न्यनेकने याना ज्ञां दैगु
नं छगू तःधंगु धन खः । मखुसा ध्यबा यक्को दुसां शोक व पीर
कया चोने माले यो ।

तःमि धयागु ध्यबा दुपित्त जक धाइगु मखु । न्यनेकने
याना सःस्यू जुइपिं नं तःमिया भोले हे दुध्याः । धन सम्पत्ति
यक्को दुसां मसः मसिइका चोनेमाल धाय्वं मनूतेगु पुचले
आपाः टिके जुया चोने थाकुइ ।

त्याग धन

त्याग छगू महापुरुषया लक्षण खः । ध्यबा दु थें त्याग याना चोने फुसा महापुरुष थें मन बलाका याउँक चोने दै । त्याग चेतना दुम्ह शुद्धम्ह धर्मात्मा जुइ । दान यक्को बीवं धर्मात्मा जुइमखु । वयागु चेतना कथं जक धर्मात्मा जुइ मखु । वयागु चेतना कथं जक धर्मात्मा व त्यागी जुइ । कर पितं क्यनेत व भीथाय् त्वाले सकसिनं दान बिल भीसं नं दान बिल धाःसा व धात्थें त्याग चेतनां ब्यूगु जुइमखु । दान बीमाल धकाः अले मेपिसं स्वयाः कम याना बी मज्यू धकाः मतीतयाः परोपकारया लागि मनं निसें छुं आशा मयासैं बीगुयात त्याग चेतना धाइ । बी धुंगु वस्तुया बारे बारम्बार लुमंका मचोनेगु, मनं क्वात्तुक जोना मचोनेगुयात त्याग चेतना धाइ । थो खँ थुइका बीत छगु निगू घटना न्ह्यथने ।

हिन्दुस्तानया खँ खः । भारते नामी नामीपिं हिन्दू साधुत दु । उकी मध्ये विश्व प्रसिद्धम्ह बिद्वान विवेकानन्द स्वामी खः । वेकः गंगा नदीया सिथं सिथं चाःह्यू भाः बले साधुत तःम्ह मछि चों चोंगु खन । छम्ह साधु याके न्यन - साधु जुयागु गुलि दत ? व साधुं लिसः बिल - पीदँ (४० वर्ष) दत । उलि जक मखु लखं लख सम्पत्ति त्याग याना वयाम्ह ।

व साधुयागु खँ न्यने धुंका स्वामी विवेकानन्द धाल - छ धात्थेंया त्यागी साधु मखु । छाय् धाःसा साधु जूगु पीदँ

(४० वर्ष) दत नं छंगु मनं लखं लख ध्यबा त्याग याना वयाम्ह
 धयागु लोमंका छोगु मखु । ध्यबाया खँ नुगले गथे जुया थाना
 चोंगु ? थो घटनां सीदु त्याग चेतना धयागु दुने मननिसे
 चोत्तुक तोता छोयमाःगु खँ खः ।

छम्ह मनुया पासा छम्ह ब्यापारे स्यना गरीब
 जुल । वया वसः छजु हे गतिलाक पुनेगु म्दु । भ्वाथःगु वसः
 पुना पासायाथाय् वल । वयागु भ्वाथः? गु वसः खना
 पासाम्हेसिया दया वन । वयात पासाम्हेस्यां मोल्हुका थःगु
 बांलागु न्हूगु वसः पुंकल । व हे पासा बोना पिने चाःह्युवन ।
 मेपिं पासापिंथाय् छें नं बोनायंकल । अन पासपिसं न्हूगु लं
 फिना वोम्हेसित जक सोयाचोन । अले वसः ब्यूम्हेस्यां धाल -
 “व वसः जिं बियागु”

अनं पिहांवोबले न्हूगु लं फिना वोम्हेस्यां तं पिकया
 धाल - जित बेइज्जत याय्त थो लं फिका पासापिंथाय् बोना
 यंकागु ला ? ना छंगु वसः । अले वसः ब्यूम्हेस्यां धाल -
 च्वाक्कं धाय्लात तँ चाय्मते न्है ।

हानं मेथाय् बोनायंकल । अन नं फुकसिनं न्हूगु वसः
 पुना तःम्हेसित जक सोयाचोन । वसः ब्यूम्हेस्यां नं वसः सिक्क
 हे बांलागु बी लात का । हानं धाल -व वसः जिं बियागु ।
 निथाय् स्वथाय् अथे जूबले न्हूगु वसः पुनातःम्हेस्या सिक्कहे तं
 पिहांवल । छें थ्यंका पासाम्हेसित धाल - जिगु भ्वाथगु वसः
 हजि । ना छंगु वसः । थुलि धया व वसः तोयाबिल । थन न

वसः ब्यूम्हेस्यां माया याना वसः ला बिल, तर धात्थें त्याग
चेतना मखु धयागु सीदत ।

ध्यबा व मनूया मू दइगू ला त्याग चेतना दुसा जक
खः । बुद्धं धया बिज्यागु दु - सुयातं छुं चीज बी धुंका सितिं बी
लात धका नुगः मछिंका चोने मज्यू । बोधिसत्त्वपिंस बी धुंका
नुगः मछिंकी मखु । भी साधारण मनूते अथे मखु । त्यागचेतना
बमला धाय्गु ला मन बमला धाय्गु !

आः थो लेख चोयाचोम्ह भिक्षु खःसां त्याग चेतनाया
बाखँ कनाचोसां सफू चोयाचोसां नं शुद्धगु त्याग चेतना न्ह्याबलें
मदु ।

जित श्रद्धावानपिंस फलफुल मरिचरि दान बी है ।
गुबलें थःम्हं नयां मफु । अले मेपिंत बीगु मती तेगु । बीबले
जिगु ल्हा वनीगु भचा बांमलागु फलफुले ।

बीगु धयागु बांलागु बी माः । गथे गथे थो मन बडो
हे विचित्र । न्ह्याबलें चकना मचों ।

जिके लाकां स्वजु प्यजु दु । अपो याना दान वोगु ।
थःगु ध्यबां हे न्यानागु छयंगुयागु छजु दु । व छम्हेसित बी धका
मती तया । बाज्यो वने धुंकुगु । पालिश तया बीमाली धका
मस्यां सार्कीयाथाय् यंका पालिश तेकाबले लाकां बिलकुल न्हूगु
थें चोन । अले बी नुगः स्यात । बिहे मबिया । बाखँ कनीम्ह
भिक्षुया ताल छक स्व रे !

हानं छकः पासा छम्हेस्या न्हू ब्याहा याना तःम्ह कला
बोना नापलाः वल । छुं नं छुं बीगु मती तया । विदेशं

हयातयागु बांलागु वस्तु बीमाली । तर मने खूब अन्तर्द्वन्द
जुल । अथे धयागु मने खँ ल्हात । छक छकः बी माल धायगु,
हानं मनं लिपा अज्यागु वस्तु लाभ जुइगु खः ला मखुला । मती
ते धुन बी हे बी धया बी हे बिया । तर बी धुंका नं हे वस्तु जक
लुमना बाचा तक न्हयोहे मवो । अले थःत थःम्हं न्वाना बाखँ
कनीम्हेस्या छु पह थो ? त्याग याय् धुंका छु नुगः मछिंका
चानागु ? चोत्तुक लोमंका छो । अले तिनि न्हयो वल ।

थौं कन्हे न्हूगु चलन धाय्ला त्याग चेतना धाय्
सीपिनी नामं सफु छापे याकेगु, स्कूल दय्केत जग्गा दान
बीगु, गरीबपिंत आखः बोनेत छात्रवृत्ति बीगु, सिरपा बीगु
त्यागचेतना खने दया वयाचोंगु दु । थो साप बांला
ताल । थुगु सफु पिहां वया चोंगु मदुम्हं मेजुया गुण लुमंका
खः । थो छग्गु सत्पुरुष् लक्षण खः । हाल साले तिनि छम्हेस्यां
थः मदे धुंकूम्ह कलाया नामं भोंतया “जनमत” पत्रिकायात दें
भीदो (१००००/-) बीगु निर्णय याःगु समाचार वोगु दु । थो
त्याग चेतनाया जोलन्त उदाहरण खः ।

गौतम बुद्ध धयाबिज्यागु दु । ध्यबा कमे याय्गु धयागु
स्वथना तेत जक मखु । ज्याय् छय्लेत खः । सदुपयोग मयात
धाःसा ज्याय् मछ्योसे स्वथना जक तल धाःसा व ध्यबा
सरकारं जफत याय्फु मिं नया फुइफु, खुं खुयायंकेफु, खुसि
बाः वया चुइक यंके फु । उकिं त्याग चेतना देका परोपकार नं
याय् सेकि । अले ध्यबाया व मनूया मू थहांवनी ।

युवा बौद्ध समूहया कार्यकर्तात “सम्यक चिन्तन” धैरु
 तंसा पौ “सन्ध्या टाइम्स” अखबारे पिकायूत सहयोग काः वं
 बले अपोसिनं त्याग चेतनां ध्यबा गुहालि बियाहल । छम्ह साह
 ध्याने नं लगे जुया चोम्हेस्यां धाल हँ - जि मयोम्ह भिक्षु
 छम्हसिगु अपो हे आम पत्रिकायू लेख छापे जुयाचोंगु दु । व
 भिक्षुया लेख मतःसा जक गुहाली बी थथे धाः बले छिगु
 गुहालि माःगु मदु धका युवा बौद्ध समूह लिहावल । धज्यागु नं
 त्याग चेतना दुपिं मनूत दुखनि ।

****

Dhamma.Digital

प्रज्ञा धन

धनया मू दइगु प्रज्ञां खः । प्रज्ञा धैगु विवेक बुद्धि खः । पाय्छि कथं थुइका थाय् व ईस्वयाःज्या याय सइगु, खँ ल्हाय् सइगुयात स्थानोचित प्रज्ञा धाइ धका बुद्धं धया बिज्यागु खँ धन लुमंके बह जू ।

प्रज्ञा निधी दुः लोकोत्तर व लौकिक संसारया दक्को चीज वस्तु अनित्य खः अस्थिर खः, थःम्हं धयाथे छुं मर्दुंगुलिं दुःख खः । अले अनात्म खः धका थुइका काय्गु धयागु लोकोत्तर (संसारं अलग्गगु) प्रज्ञाया लक्षण खः लोकोत्तर प्रज्ञाया बारे जिके बांलाक ज्ञान मदु ।

धन जिके दुगु ज्ञान लौकिक प्रज्ञा अथवा व्यवहारिक (न्हिया न्हिथं जीवने छयलेमाःगु ज्ञान) प्रज्ञाया बारेजक खँ न्हयथने त्यना । जिं थू थें व्यवहारिक ज्ञान मदेक दुःख तनी मखू । निर्वाण सुख तापाना हे चोनि ।

साधारणतया विद्वानपितं प्रज्ञावान धाइ । तर बुद्धया धापू कथं विद्वान जुइवं प्रज्ञावान जुइ मखु । वयाके विवेक बुद्धि दे माः नापं नुगः चक्कने माः । पूर्वाग्रह वा साम्प्रदायिक (जातिभेद आदि धिति रीति क्वात्तुक जोना चोनेगु बानि) भावना मदेमाः ।

भीथाय् प्रज्ञा प्रतिष्ठान धका छगू संस्था दु । उकी सःस्यूपिं यक्को आख बोना तपिं उपाधिधारीपिं जक दुथ्याना चोंगु दु । न्हापा न्हापा उकी नेवात दुथ्याना चोसां नेवा

भाययात मान्यता मब्यू । आः वया नेवां भाय्यात नं मान्यता बिया हल । न्यादं खुदं न्हापा यलया पण्डित आशा काजी बज्जाचार्य नेवा भासं ज्यापौ (कार्यपत्र) चोया न्यंकल उबले उगु सभाय सभापति जि हैं जुया जिं धया “आः प्रज्ञाप्रतिष्ठाने प्रज्ञा बोलना (दयावल) वल थें चों ।” थ थे धयावले सकलें न्हिलाचोन । थनं लिपा नं प्रज्ञा प्रतिष्ठानं नेवाः भाय व खँयभाय नितां तथा शब्दकोष (खँगवधूकु) पिकया बिल । थो प्रज्ञा दयावोगुया लक्षण खः ।

आः प्रज्ञाया व्यवहारिक पक्षपाखे छकः वने न्नु । थोयां न्हापा श्रद्धाया व्याख्या याय् धुन । श्रद्धा धयागु नुगः चकनीगु मन लेताइगु, भक्तिभावना खः । तर श्रद्धाय् प्रज्ञा मन्तकि अन्धविश्वास जूवनी । थः योपिसं न्ह्यागु याः सां ज्यू धाइ । हानं प्रज्ञाय् श्रद्धा मन्त धाय्वं करपिन्त लथ्याय्गु सोइ । भंग लाय्गु ज्या याइ । कतिलापाकः जुइ । करुणा व दया धैगु वयाके दइ मखु श्रद्धा मदुगु प्रज्ञाया छगू दसू (उदाहरण) न्हयथने । धाय्नु कि छम्ह मनुखं रत्नपाकं थ्यंबले न्यन - स्वयम्भु गुलि तापाःथे ? गुलि ई लगे जुइथें अन थ्यंकेते ? वं न्यंगु छम्ह वकिलयाके जुयाचोनं । वकिलं धाल - सरासर वनेवं थ्यनी का !

व मनु अजू चायाचोन सरासर वनेवं थ्यनी धका वं धाय् माःला ? व मनु सरासर भोटाहिति पांखे वना चोंबले वकिलं सःता वयात धाल-छ घौछि (एकघन्टा) स्वयम्भूइ थ्यनी का ।

व मनुखं न्यन - न्हाचःतुं छांय मधयागु ?

वकिलं धाल - जिं स्यूला छ काउले थें बुलुहुं वनीम्ह
खः ला अथवा खराचा थें ब्याँय वनीम्ह खः । आः छ पला छिना
वना चोंगु खना सीका कि छ घौछिं थ्यनी । स्वयम्भू वनेत
वोम्ह मनु पाकः जुया चोन । वकिल धैम्हस्यां धर्मात्मायात
पापी, पापीयात धर्मात्मा याना बी फु । थो श्रद्धा मदुगु प्रजाया
चिं खः ।

धौकन्हे सर्वोच्च सरकार व स्कूले नेवा भांय छयले
मज्यू धका गुगु निर्णय यात, न्यायाधिश विद्वान जूसां श्रद्धा
मदुगु प्रजा दुपिं जुया पक्षपात याना अन्यायीरुपं जनजाति व
स्थानीय भाषायात क्वहयंका निर्णय याःगु श्रद्धा मदुगु प्रजाया
लक्षण खः ।

मास्टर छम्हेस्यां विद्यार्थी निम्हेसिगु बुद्धि परीक्षा याय
धका भितका भितका १०/- दाँ विया निम्हेसितं धाल - थो
भितका दामं क्वथा छगू छगू जायका ब्यु ।

मास्टरया उजं कथं छम्हेस्यां भितकाया सुन्याना
हया क्वथा जायका बिल । मेम्हस्यां ५/- या चिकनं च्याकेगु
तुकिचा न्याना च्याका ख्युंसे चांगु क्वथा जाहाँ थीका जलं
क्वथा जायका बिल । वं न्यातका दां नं बचे यात ।

मास्टरं मत च्याका ब्यूम्ह मचा पास जुल धका
बुद्धिदुम्ह धका घोषणा याना बिल । थन भीत माला चोंगु मत
च्याका ब्यूम्ह मचायाके दुगुथें जाःगु प्रजा खः ।

छको बुद्धायके छम्ह मनू वया न्यन-किंसु नरानं रतनं ? मनूया रत्त (धन) छु ?

बुद्धं धया बिज्यात पञ्जा नरानं रतनं - वा प्रज्ञा हे मनूया धन खः । आलवकं न्यन-कथं जीविं जिवितमाहु सेट्ठं अर्थात् गुकथं जीवन हन धाःसा जीवन सफल जुइ ?

बुद्धया लिसः खः - पञ्जा जीविं जीवित माहुसेट्ठं अर्थात्-प्रज्ञापूर्वकं जीवन हन धाःसा वयागु जीवन सफल जुइ ।

Dhamma.Digital

विघ्नबाधा हटेजुडुगु सूत्र

१. हेतु पच्चयो	१३. कम्म पच्चयो
२. आरम्मण पच्चयो	१४. विपाक पच्चयो
३. अधिपति पच्चयो	१५. आहार पच्चयो
४. अनन्तर पच्चयो	१६. इन्द्रिय पच्चयो
५. समनन्तर पच्चयो	१७. भान पच्चयो
६. सहजात पच्चयो	१८. मगग पच्चयो
७. अञ्जमञ्ज पच्चयो	१९. सम्पयुत्त पच्चयो
८. निस्सय पच्चयो	२०. विप्पयुत्त पच्चयो
९. उपनिस्सय पच्चयो	२१. अत्थि पच्चयो
१०. पुरेजात पच्चयो	२२. नत्थि पच्चयो
११. पच्छाजात पच्चयो	२३. विगत पच्चयो
१२. आसेवन पच्चयो	२४. अवितग पच्चयो

हो तीति

धर्मकीर्ति प्रकाशन

(नेपाल भाषा)

१. महासतिपट्ठान सूत्र
२. बुद्धया भिनिगु विपाक
३. अभिधर्म (भाग - १)
४. ऋद्धि प्रातिहार्य
५. वासेट्ठी थेरी
६. यःम्ह म्हचाय्
७. पञ्चनीवरण
८. भावना
९. एकताया ताःचा
१०. प्रेमं छु ज्वी
११. त्रिरत्न गुण स्मरण
१२. बुद्ध पुजा विधि (प्र.सं.)
१३. मैत्री भावना
१४. कर्तव्य (प्र.सं.)
१५. मिखा
१६. परित्राण
१७. हृदय परिवर्तन
१८. बुद्धया अन्तिम यात्रा (भाग -१)
१९. बुद्धया अन्तिम यात्रा (भाग - २)
२०. कर्म
२१. बाखं (भाग - १)
२२. बौद्ध ध्यान (भाग-१)
२३. बोधिसत्व
२४. शाक्यमुनि बुद्ध
२५. अनत्तलक्खण सुत्त
२६. मत्ति भिंसा गति भिनि
२७. अहिंसाया विजय
२८. बाखं (भाग-२)
२९. महास्वप्न जातक (प्र.सं.)
३०. लक्ष्मी द्यो
३१. अभिधर्म (भाग-२)
३२. बाखंया फल (भाग-१)
३३. बाखंया फल (भाग-२)
३४. क्षान्ति व मैत्री
३५. प्रार्थना संग्रह
३६. बाखं (भाग-२) (द्वि.सं.)
३७. प्रौढ बौद्ध कक्षा
३८. मूर्खम्ह पासा मज्जु
३९. बुद्धया अर्थनीति
४०. श्रमण नारद
४१. उखानया बाखं पुचः
४२. पालिभाषा अवतरण (भाग-१)
४३. न्हापांयाम्ह गरु सु ? (द्वि.सं.)
४४. पालि प्रवेश (भाग-१)
४५. पालि प्रवेश (भाग-२)
४६. चमत्कार
४७. बाखं (भाग-४)
४८. राहुल यात उपदेश
४९. अभिधर्म
(चित्तकाण्ड छगुया संक्षिप्त परिचय)
५०. मणिचूड जातक
५१. महाजनक जातक
५२. गृही विनय (तृ.सं.)
५३. चरित्र पुचः (भाग-२)
५४. बौद्ध ध्यान (भाग-२)
५५. शान्तिया त्वाथः
५६. बुद्ध व शिक्षा (ख)
५७. विश्व धर्म प्रचार देशना (भाग-२)
५८. जातक माला (भाग -१)
५९. त्रिरत्न वन्दना व सूत्र पुचः
६०. चरित्र पुचः (भाग-२)
६१. त्रिरत्न वन्दना व पञ्चशीलया फलाफल
६२. लुम्बिनी विपस्सना
६३. विश्व धर्म प्रचार देशना (भाग-१)
६४. योगीया चिट्ठी
६५. संक्षिप्त बुद्ध जीवनी
६६. बुद्ध धर्म
६७. जातक बाखं

धर्मकीर्ति प्रकाशन

(नेपाल भाषा)

६८. जातक माला (भाग-२) १०५. महा स्वप्न जातक (द्वि.सं.)
६९. सर्वज्ञ (भाग-१) १०६. धम्मपद व्याख्या (भाग-१)
७०. पालि प्रवेश (भाग-१, २) १०७. धम्मपदया बाखँ
७१. किशा गौतमी १०८. अभिधर्म (भाग-२) (द्वि.सं.)
७२. जप पाठ व ध्यान १०९. संसारया स्वाप्
७३. धर्म मसीनि ११०. धम्मपद (मुल पालि सहित नेपाल
७४. तेमिय जातक भाषाय् अनुवाद) (पौ.सं.)
७५. त्रिरत्न गुण लुमके ज्ञानया १११. आदर्श बौद्ध महिलापि
मिखा चायेके (प्र.सं.) ११२. बौद्ध नैतिक शिक्षा (भाग-१)
७६. धम्मपद (श्लोकवद्ध) ११३. वेस्सन्तर जातक
७७. बाखँ (भाग-५) ११४. निर्वाण (रचना संग्रह)
७८. सप्तरत्न धन ११५. त्रिरत्न गुण लुमके ज्ञानया मिखा
७९. सर्वज्ञ (भाग-२) चायेके (द्वि.सं.)
८०. दान ११६. पालिभाषा अवतरण (भाग-२)
८१. वम्मिक सुत्त ११७. दीर्घायु ज्वीमा
८२. मध्यम मार्ग ११८. न्हगु त्रिरत्न वन्दना व धम्मपद
८३. महासिहनाद सुत्त ११९. मनूतयुगु पहः
८४. भिंम्ह काय व म्हचाय् १२०. संस्कृति
८५. भिक्षु जीवन १२१. कर्तव्य (द्वि.सं.)
८६. समथं व विपश्यना संक्षिप्त १२२. विशेष म्ह मफैवले पाठ यायेगु परित्राण
भावना विधि १२३. बुद्धया करुणा व ब्रह्मदण्ड
८७. महानारद जातक १२४. विरकुश्या बाखँ
८८. भिंम्ह मचा १२५. त्रिरत्न वन्दना व परित्राण
८९. विवेक बुद्धि १२६. धम्मचक्कपवत्तन सुत्त (द्वि.सं.)
९०. भंग लाइम्ह लाखे १२७. पट्ठानपालि
९१. बुद्धपूजा विधि (भाग-१) १२८. कर्म व कर्मफल
९२. स्वास्थ्य लाभ १२९. शिक्षा (भाग-५)
९३. शिक्षा (भाग-१) १३०. धर्मया ज्ञान (भाग-२)
९४. शिक्षा (भाग-२) १३१. संक्षिप्त बुद्ध वंश (भाग-१)
९५. दृष्टि व तृष्णा १३२. संक्षिप्त बुद्ध वंश (भाग-२)
९६. विपश्यना ध्यान १३३. अभिधर्म द्वि.सं. (भाग-२)
९७. सतिपट्ठान भावना १३४. अभिधर्म पालि
९८. बाखँ (भाग-६) १३५. न्हापांयाम्ह गुरु सु ? (द्वि.सं.)
९९. धम्मचक्कपवत्तन सुत्त (द्वि.सं.) १३६. अनन्तलक्खण सूत्त (द्वि.सं.)
१००. गौतम बुद्ध १३७. बुद्धपूजा, धम्मपद व ज्ञानमाला (प्र.सं.)
१०१. नेपालय् २५ वँ जिगु लुमन्ति १३८. त्रिरत्न वन्दना व परित्राण (द्वि.सं.)
१०२. बुद्ध व शिक्षा (क) १३९. धम्मचक्कपवत्तन सुत्त
१०३. शिक्षा (भाग-३) १४०. बुद्ध वन्दना विधि व बुद्धया भिनिगु विधाक
१०४. शिक्षा (भाग-४) १४१. मनूतयुगुपह (द्वि.सं.)
१४२. प्रौढ बौद्ध कथा (द्वि.सं.)
१४३. न्हापांयाम्ह गुरु सु ? व अमूल्यगु धन

मुद्रक : नील सरस्वती छापाखाना, लाजिम्पाट, फोन नं. ८३३०५८